

שופטים. הלכות ממרים פ"ב

הדרב"ז (מב')

ממרים... מורדים... וכו'... המעשה שהענין הזה מביא...

לכבול את דבריו... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

במקום שחובה עליו... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

ג' ב' ד'... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

7

הווייתו... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

הרשעים או הקבועים... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

ההוא... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

הוא... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

הוא... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

הוא... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

הוא... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

הוא... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

הוא... וכו'... הרשעים או הקבועים... וכו'...

שערי דורא

לרבינו יצחק ב"ר מאיר מדורא ז"ל

עם

הגהות שערי דורא

לרבותינו הקדמונים ובכללם בעל תרומת הדשן

ועל צכאם

מבוא שערים

להג"מ ר' נתן שפירא ז"ל

והגהות הלבוש

להג"מ ר' מרדכי יפה ז"ל

*

בתוספת

שערים המצוינים

מקורות וציונים וחילופי נוסחאות

על ידי

דוד בהגאון ר' שריה שליט"א דבליצקי

בני-ברק תשע"ו

גילוי מחמת שאין נחשים שכיחי אישחתי מים מגולים, אצל גבינות של גויס לא ידוע לכל דאיסורן משום גילוי דספורין דעיקר איסורן מטעם חלב נהמה עמאה, עדיין איסורן נמקומן עומדת עכ"ל.

נ כי התורה חסה אממונם של ישראל נת"כ ומייתי לה רש"י בפרק אלו טריפות (נט ע"ג) נפקא לן מוזה הכהן ופינו את הבית נטרס יבא הכהן לראות את הנגע ולא יטמאו וגו' אמר ר' מאיר וכי מאי מטמא לן שאמרה מורה להמטין שלא יראה הכהן את הנגע ולא יאמר טמא עד שיהיו הכלים נפינין א"ת כלי עליו נגדיו ומתכות מטטילין וכן טהורין ועל מה חסה מורה על

שרי. ואפילו אם נפשך לאסור כה"ג, אבל היכא שראה הכל לבד התחלת החליבה שרי. ופעם אחת אמר גוי לישראל ליקח גבינות והיה החלב נחלב כבר והלך ועשאם, והתיר ר"ת ז"ל. אמנם אין להקל כולי האי היכא דליכא הפסד מרובה. א"י ס"פ אין מעמידין.

שרבריו עיקר, ואין אנו נוהגים עתה טעמא דגילוי, יש להתיר הגבינות כי התורה חסה אממונם של ישראל ועוד"ה הגוי ירא לזיף.

ועוד השיב שראה שרבינו חם הקפיד על אחד שהיו רחלותיו אצל הגוי ושלה שם בתו בכל בוקר לראות לחלוב ולא היתה מספקת לבא שם עד שחלבו רובו או כולו.

והורוי הגאונים שהגבינות של גויים אסורים בין שהעמידו אותן בדבר היתר ובין שהעמידו אותן בדבר האסור. שנאסרו כולן ואפילו במקום דליכא טעם איסור גורנין אמו מקום שיש בה טעם איסור.

פב. חלבי: שחלבו גוי ואין הישראל רואהו, אפילו אין בהמה טמאה בריר אסור, דלא ליפוק חורבא מיניה. ופורין גדר ישכנו נחש. כך כתב רש"י.

כלי חרס ופכין שאין להם טהרה אלא שפירה וכל כך חסה מורה על ממונם של מזרעים ק"ו על ממונם של נדיקים עכ"ל. וכפירוש החומש בפרשת תרומה הוסיף רש"י ז"ל וכתב על מה חסה התורה אם על כלי שטף יטבולו ויעהרו ואם על אוכלין ומשקין יאכלן בימי טומאתו הא לא חסה תורה אלא על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה עכ"ל. וא"ת כלי חרס נמי נימא דישתמש בהן בימי טומאתו כדאמרין גבי אוכלין ומשקין. כבר מירך שם מהרר"י ז"ל ציבאורי"ש דכיון דדרכו לעמוד ימים רבים חיישינן שמא יבא לידי תקלה וישתמש בו בימי טהרתו, אצל אוכלין ומשקין לא חיישינן שמא יבא לידי תקלה ויאכלם בימי טהרתו כיון דאין מתקיימין זמן רב וכלין בזמן מועט. ואע"ג דתקלה עלמה נחאי היא צפ"ק דפסחים (כ ע"ג) י"ל דלגבי תקלה נגיעה דמזרע כ"ע מודה עכ"ל. וא"ת אחתי יש להקשות מהיכן למדו רבותינו ז"ל שלא חסה התורה אלא על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה, דלמא לא חסה התורה אלא על צגדי משי ומלאכת עור רכה וכיוצא בהן דאע"ג דיש להם טהרה במקוה מ"מ אם יטבולום יתקלקלו ויהיה בדבר הפסד גדול. וכבר מלאמי כתוב שהזרכו רבותינו ז"ל לדרוש כן משום דקרא דולא יטמא כל אשר צבית קרא ימירא הוא, דלא היה לו לומר אלא ופינו את הבית נטרס יבא הכהן לראות את הנגע, וממילא ידעינן שאם לא יפנהו ויבא הכהן ויראה את הנגע שיטמא כל אשר צבית. אלא ודאי האי כל אשר צבית אמת לרצוי דלרף לפנות הבית נשביל כל מה שיש צבית אפילו אין נחוכו אלא דבר שאינו חשוב, והיינו כלי חרס. ואם כן האי כל אשר צבית פירושו מאומה, כלומר דבר אחד מן הכל, כמו לא תעשה כל מלאכה (שמות כ טו), וכן כל חלב וכל דם לא תאכלו (ויקרא ג ז), וכן נפשינו יבשה אין כל (במ' יא ו), וכן ולרש אין כל שנספר שמואל ב' סימן י"ב, וכן אין לשפחתיך כל צבית שנספר מלכס ב' סימן ד', שפירושו אפילו אחד מן הכל, אף כאן קרא דלא יטמא כל אשר צבית, פירושו ולא יטמא מאומה אפילו דבר אחד מכל אשר צבית שהוא דבר מועט שאינו נחשב לכלום. והואיל וכן הוא דהאי ולא יטמא כל אשר צבית שז על דברים שאינו נחשב לכלום, א"כ קבא הוא לומר דאיירי בכלי חרס, דחילו צגדי משי ומלאכת עור רכה וכיוצא בהם יקריס הם ושויס הרבה מאוד עכ"ל. וכבר הארכתי בזה בפרשת תרומה נספר אשר קראמי שמו בישראל אמרי שפר אשר הצרתי על רש"י שצפירוש החומש נס"ר.

שערי רבצנינים

א. בגליון ד"ל: ס"א ר"ל. וכ"ה בסמ"ג. ב. כאן דילג רבינו מה שנימק הסמ"ג למה ירא לזיף. ג. בלד"ש ש' כז רובן או כולן. כתב הרמ"א בס"י קטו ס"א אם חלבו גויים מקצת בהמות ולא היה שם ישראל ואח"כ בא ישראל אל האחרים עכשו בזה"י שאין חלב טמא מצוי כלל מותר. וכתב הש"ך שם סק"ג שמקורו בהך מעשה דר"ת, דע"כ לא הקפיד ר"ת אלא כשנחלבו רובן או כולן אבל לא מקצתן. [ובכה"ג התיר ר"ת לר"א בסימן הבא]. ודחה הש"ך, דרובו לאו דוקא, ה"ה מקצת. [והיה דסימן הבא מיירי בריר של ישראל ובבהמת ישראל]. ומסיק דאולי ט"ס נפל בדברי הרמ"א. [ועי' בצינוני הש"ך לרמ"א שנרפסו בהוצאה מכרי, שציין שם להגש"ד]. ומהאחרונים יש שפירשו שכונת הרמ"א שנתערב אח"כ כל החלב ובטל ברוב. ד. ג"ז מהסמ"ג שם [שהעתיק מהרמב"ם פ"ג מהל' מא"א הי"ד]. ה. בדפוסו וינ' פסק חלב וכו'. ו. כ"ה בשכנו בס' האורה ח"ב ס"ו פג ובסדרש"י ס"י תרו וע"ע מקורות בס' תשו' רש"י ס"י קנב. ועי' תשו' הת"ס יר"ד ס"י קטו שמקור שיטת רש"י בפירושו לעי"ז לד ע"א ד"ה לפי, שנראה שם דס"ל דהוי דבר שנאסר במנין. ועי' פרי"ה ס"י קטו סק"ו שפירש דמיירי שיש חלב טמא בעיר הא לא"ה אפילו לשיטה זו שרי. ובשו"ת מהר"י ברונא ס"י עה דהיכא דליכא ד"ט בעדרו ואיכא טעם נוסף גם לשי"י זו שני טעמים מצטרפים להיתר. ז. הלשון הוא לשון אר"י קצר ע"ז ס"י קיא [נדרפס בצד הגדול' ס"י קצו]. ח. הוא בפ' מצורע יד לו. וכפה"י משום לשון נקה נקט תוריע הנקראת עכה עפ"י. וכן הוא להלן. ט. ספר 'ביאורים' ויציאה רעט ס"פ מצורע. י. ר"ל בס"פ מצורע. י"ה הע' דלעיל.

פב [א] ר ה שבבית ו דהאידנא ח אמנם ח מבהמה כלל אלא רואהו. כבוא שריני הריר יונה דישראל ש' ודאי מותר שפחתו ג לחלוב [נ] אי ד בעדרו מוכיחין לנו דאין בעדרו מאותו ישראל בידם ד להקשות טמא ב ישראל י אלא ה"כ טמא ו דביושב ליה. ולמצריך ישראל ב [נ] מהר' א. כ"ה בר וכן בליקון שלום. וכ"ה לחכמי צרני באבילה חי ואינו חושש ספרנו מצוי וכו', וא"כ ועי' להלן בשאר דפו יג. ואפילו אבל לשעו

בעזוהשי"ת

חלב ישראל כהלכתו

חלק א':

הלכות חלב ישראל והנלוה אליהן, כלליהן ופרטיהן, עדוכות ומסודרות, בנויות על פי דברי הגמרא, הראשונים והאחרונים ועד דברי גדולי ההוראה בדורנו, ובדגש על הדינים השכיחים בימינו ואליהן ילוו הערות והארות מגדולי הרבנים וראשי מערכות הכשרות

חלק ב':

קיצור הלכות חלב ישראל והנלוה אליהן כשולחן ערוך ונאה בלשון צח, באופן שהמעייין ימצא לפניו דבר דבור על אופניו בכל דין ודין

חלק ג':

מאמרים ומכתבים מגדולי הרבנים וראשי מערכות הכשרות שאלות ותשובות מאמרים מקצועיים ומכתבים ממשרד הבריאות בארה"ב תמונות להמחשת הנלמד

אשר חנני הי"ת החונן לאדם דעת

חנוך בן לאמו"ר ר' נפתלי צבי בלייער

פעיה"ק ירושלים תובב"א

מהדורה שניה
מרחשון תשע"ח

סימן ד
מהות הגזירה, במנין או לא

הצעת השיטות

נחלקו גדולי הראשונים והאחרונים אם גזירת חלב עכו"ם היתה גזירה במנין אם לא, דהנה מבואר בגמרא [ביצה ה'] שכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו [ולדעת הרמב"ם [פרק ב' מהלכות ממרים הלכה ב'] צריך להיות גדול ממנו בחכמה ובמנין], ואף על פי שנתבטל הטעם הדין במקומו עומד. ולכן אם נאמר שהיא גזירה במנין נמצא שאף שטעם הגזירה הוא מחשש שמא עירב בו דבר טמא, וממילא אם יודעים בודאות שאין בהמות טמאות בכל תחום העכו"ם, או שחלב בהמה טמאה הוא יותר יקר, או שום טעם אחר שמחמתו אין מקום לחוש שמא עירב בו חלב טמא, א"כ לא שייכא סיבת הגזירה, מכל מקום כיון שנגזרה במנין, החלב אסור בכל אופן. [ובסוף הענין נאריך ביתר עומק לבאר פירוש הדברים של גזירה במנין].

דעת הרשב"א [תורת הבית הארוך בית ג' ריש שער ו'] דגזירת חלב עכו"ם היא גזירה שגזרו במנין, ואף על פי שבטל הטעם לא בטל הדין. וכן כתב השערי דורא [סי' קי"ד] וז"ל, חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו אפילו אין בהמה טמאה בדיר אסורה, דלא ליפוק חורבא מיניה, ופורץ גדר ישכנו נחש [נחש ר"ת חלב של נכרי י"ח], עכ"ל, וכן כתב הכסף משנה [פרק ג' מהלכות מאכ"א הל' ט"ז]. ועיין בחתם סופר [בתשו' יו"ד סי' ק"ז] שמאריך לייסד דכן היא שיטת רוב הפוסקים, ודייק כן גם מרש"י בע"ז [ל"ה]. ואמנם הביא גם דעת המקילים, אבל מסקנתו שכבר קבלו אבותינו עליהם כהמחמירים "ואסור לנו בני אשכנז מדינא ואין לו התרה".

וכן פסקו רוב האחרונים - רמ"א [יו"ד סימן קט"ו סעיף א']^ט, הגר"א [שם], החיד"א [בשו"ת יוסף אומץ סימן ס"ד], שו"ת תשובה מאהבה [בסמוך], שו"ת צמח צדק [החדשות יו"ד סי' ע"ו] חת"ס [הני"ל] ערוך השולחן [שם אות ד']^{כא}.

יח. כוונת בסוף ספר כוונת הלב [וספר זו כוונת באחת התשו' של המחתי יצחק על חלב עכו"ם].
ט. עיין בתשו' חת"ס [שם] ד"ה מכל מקום מבואר.
כ. וע' בשו"ת ישמח לבב [יו"ד סימן כ"ד] שהביא עוד הרבה פוסקים והוכחות שהיא גזירה במנין, עיין שם.
וע' בשו"ת דברי ישראל [סימן ט"ו] שכתב בפשיטות שהיתה גזירה במנין, וחלק על הפר"ח, עיין שם.
כא. והנה הרה"ח ר' יהודה ראטה שליט"א האיר לי, שיתכן שיש שני מהלכים גם לפי הצד שהיתה גזירה במנין. מהלך אחד הוא, שאף שהיתה גזירה במנין, אמנם הגזירה היתה דווקא כשיש בית מיוחד כל

קושיא על דעת הסוברים שהיא גזירה במנין

והנה לכל הני פוסקים, צ"ב דברי הגמרא [הנ"ל], תנינא להא דת"ר יושב ישראל בצד עדרו של עובד כוכבים ועובד כוכבים חולב לו ומביא לו, ואינו חושש, היכי דמי, אי דליכא דבר טמא בעדרו, פשיטא וכו', ע"כ דברי הגמרא. ואין מובן מה הקשתה הגמרא 'פשיטא', הא אין זה דבר פשוט כלל, שהרי אינו תלוי אם יש לו בהמה טמאה בתוך עדרו או לא, אלא העיקר הוא שצריך יהודי להיות שם בשעת החליבה, בין יש לו דבר טמא ובין אין לו. ועיין במרדכי [שם רמז תתכ"ו] שכתב וז"ל, אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא, יש מוכיחין מכאן דאם ברור

דהו לעירוב דבר טמא, ואז אף אם יודע שלא עירב, כל שלא עמד שם ישראל בעת החליבה החלב נאסר, משא"כ אם אין בית מיחוש כלל, אז אמרינן דלא גזרו חז"ל בכי האי גוונא, והחלב מותר אף באין ישראל רואהו בשעת החליבה. ולמשל אם ישראל יבדוק חדר קטן לראות שאין שום דבר בתוכו, ואז יכנס הגוי עם הפרה לחדר, והישראל ינעל את הדלת מבחוץ וילך לדרכו, ויחזור לאחר שעה לפתוח הדלת, לפי מהלך זה, יהא החלב מותר מאחר שאין שום חשש אפילו כל דהו שעירב הגוי חלב טמא. מהלך שני הוא [והיא דעת התת"ס דעמיה] שאין נפקא מינה אם יש חשש או לא, וכל שלא היה ישראל שם בעת החליבה נאסר החלב, אף אם יש אלף הוכחות שלא עירב העכו"ם חלב טמא. ואמר לי הרב הנזכר שדברים אלו מובאים גם כן בספר חלקת בנימין. ועיין שם שכתב מקור לדעה ראשונה מהאבני נזר [י"ד סימן ק"ג], הפרי תואר והאג"מ. וז"ל האבנ"ז [שם סי' ז], אך זה אינו, דאם איתא דבמדינות אלו ליכא חשש חלב טמא היה לנו להתיר חלב עכו"ם לגמרי כמו שמתירין גלוי במדינות אלו שאין הנחשים מצויין. ובאמת הפר"ח היה שותה חלב עכו"ם באמשטרדם משום דליכא שם חלב טמא. ולדידן שאוסרין ע"כ ס"ל דבכל מקום איכא חשש. ועוד שסברא זו שבמדינותינו אין לחוש שעירב בחלב שמוכר לישראל חלב טמא הוא דעת יחידית בחוט המשולש שנאמר שאין חולבין הטמאין דמכחש כחשי, וזה דעת יחידית. ובדואי מה שרצה לומר שגם הגוים ממאסין אותם י"ל דאף שבעצמו מאיס ל"י לשתותו. מכל מקום שיטעה את הישראל חיישינן, עכ"ל. הנה מזה שכתב שהטעם שאנו אוסרים [דלא כהפרי חדש] הוא דווקא משום דמכל

מקום איכא חשש, הא אילו ליכא חשש היינו מתירים כגזירת גילוי במים שמתירים בימינו מטעם דאין נחשים מצויים, מוכח כמו המהלך הראשון [ודלא כדרכו של התת"ס], דגזירת חז"ל היתה דווקא במקום דאיכא למיחש לעירוב, הא אם אין בו חשש כלל בטלה תקנתם.

ואם כנים הדברים, אתי שפיר גם דברי האגרות משה [י"ד חלק א' סימן מ"ט ד"ה והנה זה, מובא לקמן בפרק 'פיקוח ממשלתי'], וז"ל, ולכן אף שודאי גזרו זה במנין, כיון שמדינא היה מותר אין להוכיח מזה שאסרו אף כשאין שום חשש עירוב כיון שעל אלו שיש בהם חשש עירוב הוצרכו לגזור, וגם אין שייך לא פלוג מאחר שבפירוש היתה הגזירה רק מצד חשש עירוב דהא אסרו רק באין ישראל רואהו ונפלגו אלו שאין בהם חשש עירוב בהכרח, עכ"ל. ולכאורה דבריו מחוסרי הבנה, דמצד אחד הוא סובר דלא כהפרי חדש במה שכתב שהגזירה היתה גזירה במנין, ומצד שני כתב שגזירתם היתה דווקא במקום דאיכא בית מיחוש, הא במקום דאין בו בית מיחוש החלב מותר כדברי הפרי חדש. אכן לפי הנ"ל אתי שפיר דהאג"מ סבר כהאבנ"ז דבדואי היתה הגזירה במנין, אלא שמכל מקום הגזירה היתה דווקא במקום דאיכא בית מיחוש, הא אם אין בו חשש כלל, החלב מותר אף בלא ישראל רואהו. העולה מדבריהם, דבמקום שאין שום בית מיחוש [כגון בציור שצירנו לעיל שנועל הגוי עם פרתו בחדר], אף אם יש חלב טמא באותו עיר, החלב יהיה כשר, משא"כ לדעת הפר"ח שאף דלשיטתו גזירתם לא היתה גזירה במנין, מכל מקום החלב יהא אסור, כמו שכתב שכל שיש חלב טמא באותו עיר, אז אם אין ישראל רואהו בשעת החליבה, החלב נאסר בכל אופן, [ועי' לקמן עמ' הק"ט-תקס"ד].

לנו דאין בהמה נ ישראל רואהו [כפ דבר טמא בעדרו דליכא דבר טמא מקנטבוריא, וכן נ להחמיר להיות ה חלב טמא בכלי שיעמוד שם מתו מוכח דלא כהפוק שמא עירב בו דו שם בשעת החלוי

ביאור דעת ה

והנה החולקים

חלב טמא

שכתב הרמב"ם נ

חלב הנמצא ביד

מותרת שאין חלו

העכו"ם ואסרום

עכ"ל. והנה מזה

ואילו על גזירת ה

כב. ואין להקשות מכ גזירת חלב טמא על ידי הכשרי החלב על ידי שהגמרא מבארת את החלב, והרי אפשר לבדו שאי אפשר לבדוק ול שאין ישראל רואהו בי וק"ל.

כג. וראיתי מאחד מר שיטת רוב הראשונים, לזה, ובדקתי דבריהם ו ורצה הרב הנ"ל לדייק מ"כ. שכתב וז"ל, י"ל ז דהוה קאי בחזקת איסו

פרק א | סימן ז - מהות הגזירה, במנין או לא

לנו דאין בהמה טמאה בעדרו דמותר ליקח חלב מאותו עובד כוכבים אפילו אין ישראל רואהו [כפשוטו הסוגיא], וטעות הוא בידם דא"כ היה לו להקשות אי דליכא דבר טמא בעדרו למה לי ישראל יושב בצד עדרו ורואהו, אלא הכי פירושו אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא דביושב בצד עדרו סגי משום רבינו בנימין מקנטבוריא, וכן כתב ה"ר פרץ זצוק"ל בפסקיו דאפילו אין דבר טמא בעדרו יש להחמיר להיות הישראל שם בתחלת החליבה פן יערב או ישים העובד כוכבים חלב טמא בכלי קודם שיבא הישראל, עכ"ל המרדכי. הנה מזה שסיים דבעינן שיעמוד שם מתחילת החליבה שמא יערב בו העכו"ם דבר טמא שיש לו בכלי, מוכח דלא כהפוסקים הנזכרים לעיל, דהא לשיטתם אף על פי שאין שום חשש שמא יערב בו דבר טמא, עדיין הדין קיים ואסור לשתות החלב אם לא שהיה שם בשעת החליבה. כב

ישראל
זושש,
מובן
וי אם
להיות
תתכוין
ברור

מתירים
ם דאין
לא כדרכו
דאיכא
בטלה

האגרות
מן בפרק
במנין,
סרו אף
ש בהם
א פלוג
ז עירוב
ז שאין
דבריו
כהפרי
ז ומצד
א בית
ז מותר
האג"מ
אלא
דאיכא
ז מותר
במקום
ל שזעל
ז עיר,
שאף
מקום
ז טמא
חליבה,
סידן.

◆ ביאור דעת הסוברים שגזירה זו לא נגזרה במנין

והנה החולקים סוברים, שגדר הגזירה הוא דוקא היכא דאיכא חשש שעירב חלב טמא, אבל במקום דאין שום חשש מותר לשתותו. ודייקו כן ממה שכתב הרמב"ם [פרק ג' מהלכות מאכלות אסורות הלכה י"ג] וז"ל, ומפני זה יתן הדין שכל חלב הנמצא ביד עכו"ם אסור, שמא יערב בו חלב בהמה טמאה, וגבינת העכו"ם מותרת שאין חלב בהמה טמאה מתגבן, אבל בימי חכמי משנה גזרו על גבינת העכו"ם ואסרום מפני שמעמידין אותה בעור קיבה של שחיטתן שהיא נבלה, עכ"ל. והנה מזה שחילק הרמב"ם, שעל החלב כתב שאסרוהו מחשש עירוב, ואילו על גזירת הגבינה, כתב שהיא גזירה במנין, משמע שחלב לא נגזר במנין. כב

ל

מאיסור להיתר כההיא דשחיטה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת שאין לו היתר עד שיודע כראוי מפי עד גדול שראוי להעיד, אבל שמירת הטומאה דלאו סהדותא ממש הוא אלא אחזוקי טהרות בחזקת טהרה דמעיקרא מהימן, ומכאן יש ללמוד שסומכין על הקטנים בשמירת דברים שמביאין ממקום למקום או ששומרין בשר כשר שנתנו ביד עכו"ם וכיוצא בו מדברים דלית בהו חזקה של איסור אלא חששא שלא יתחלף או שלא יגע בו עכו"ם מכיון שבא לכלל דעת שמירה, ואפשר שהוא הדין בחלב שחלבו עכו"ם וקטן כזה רואהו דהא ליכא בחלב גופיה חזקה דאיסורא אלא דחיישינן לאיערובי, מפי רבינו נר"ו, עכ"ל. ובאמת אין שום משמעות בדבריו דלא היתה גזירה במנין,

כב. ואין להקשות מקושיות הגמרא, "חלב למאי נחוש לה וכו' ואי משום איערובי ניקום", שאפשר להכשיר החלב על ידי בדיקה ולא נאסר במנין, שהגמרא מבארת את הטעם למה גזרו בכלל על החלב, והרי אפשר לבדוק וכו', ועל זה תירצה הגמרא שאי אפשר לבדוק ולכן גזרו במנין גזירתם דכל שאין ישראל רואהו בשעת החליבה, החלב נאסר, וק"ל.

כג. וראיתי מאחד מרבני זמננו, שכתב שכן היא שיטת רוב הראשונים, והביא כמה מראי מקומות לזה, ובדקתי דבריהם ולא מצאתי מה שהרב מצא, ורצה הרב הנ"ל לדייק כן גם מדברי הריטב"א [סוכה מיב] שכתב וז"ל, "ל דכי לא מהימן [קטן] במילתא דהוה קאי בחזקת איסור מעיקרא והוא מעיד שיצא

ספר

עמודי גולה

הם שבעה עמודי עולם

אשר הצב ויסד יסודתו בהררי קדש מרנא ורבנא
רשכבה"ג רבנו יצחק מקורביל בעל התוספות

אשר נקרא בשם

ספר מצות קטן

ועליו

הגהות מרנא ורבנא רשכבה"ג רבנו פריץ בעל התוספות

יוצא לאור עפ"י נוסחת מהדורת קרימונה שט"ז
באותיות מאירות עינים בתוספת תיקונים
ושינויי נוסחאות, פיסוק, פתיחת ראשי-תיבות, והשלמת משפטים
שהושמטו ע"י ה"צנזורה".

שבישולו ביד ישראל בתחלה או בסוף שרי א.
 ושכר (שס נמוס) אין בו משום בישולי גוים.
 ושמן (שס דף ל"ו) של גוים, רבי יהודא הנשיא
 ובית דינו נמנו עליו והתירו. וקסבר נותן
 טעם לפגם מותר (פירוש משום דסתם כלים
 של גוים אינן בני יומן) והכי הלכתא, ומיהו
 (שס דף ל"ה) חלתית שחתכו בסכין של גוים
 אגב חורפיה דחלתית בלע ליה [מחליא ליה].
 בצלים או כרשין או שומין בעינן ששים מן
 הסכין ואם לאו יהיה אסור. וקטן (יבמות דף
 ק"ד טור א"ח סמן ש"ג) האוכל נבילות, אין בית
 דין מצווין להפרישו אפילו בדאורייתא וכל
 שכן ברובנן.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ג, סמ"ג לאוין סימן קל"ב
 דף מ"ה, סור יו"ד סימן קפ"ו.

שלא לאכול חלב שחלבו גוי (ע"ז ל"ה וירושלמי

מ"ב) ואין ישראל רואהו, שמא עירב בו חלב
 בהמה טמאה. ואין חילוק בין יש בהמות
 טמאות בבית בין אין בהמות טמאות בבית,
 וצריך שיהא ישראל שם בשעה שיתחיל
 לחלוב ויראה שאין בכלי שום דבר, ואחר
 כך יוצא ונכנס מותר, ואין חילוק להתיר
 היכא שחלבו הגוי לצרכו א.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ג', סמ"ג לאוין סימן
 קל"ב דף מ"ה.

שלא לאכול גבינות של גוים עובדי עבודה
 זרה (ע"ז ל"ה וע"ש נמוס). יש הרבה
 טעמים שאין נוהגים עתה ויש שנוהגין עתה,
 כגון שמעמידין בעור הקיבה וזה נוהג בינינו,
 אבל יש מקומות שמעמידין הגבינות בפרחים
 של קר"דון, ובאותן המקומות אין נוהג איסור
 הגבינות א, גם טעם גלוי אינו נוהג בינינו,

בתחלה היינו הנחתו בתנור [בבית] [כידן] ישראל אף על פי שגמר הגוי הבישול מותר, אי נמי הניחו
 הגוי בתנור אך ישראל מסיק התנור גם זה מותר ולא דוקא היסק גמור דבחייתו בעלמא סגי או בזריקת
 קיסם כמו שרגילין העולם, וכתב רבי יהודה שאם נתבשל כמאכל בן דרוסאי כבר ביד גוי דאין חתוי
 ישראל מועיל מכאן ואילך דכי היכי דאמרין דכל שהוא כמאכל בן דרוסאי ביד ישראל דאין בו משום
 בישולי גוים מכאן ואילך הכי נמי נימא איפכא כדפרי, ומיהו אומר הר"ם משה דאפילו נאפה ביד גוי כמאכל
 בן דרוסאי ויותר שקרוב לגמור כל אפייתו מכל מקום כיון שמשביח עדיין באפייתו מועיל בו חיתוי מישאל
 להכשירו וסופו ביד ישראל קרינן ביה כל זמן שמשביח *באפייתו ע"כ, וא"ת אם כן קשה מההיא דאמרין
 כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אלמא חשיב ליה גמר בישול מכמו שהוא כמאכל בן דרוסאי ואם כן היאך
 יועיל חיתוי הישראל אחר כן, ויש לומר דאף על גב דחשיב גמר בישול להקל מכל מקום לא חשיב גמר
 בישול להחמיר, ותדע דאמרין בפרק אין מעמידין דכשהניח הישראל והפך הגוי דמותר דקרוב בישולא
 לאו כלום הוא ואפילו הכי קאמר דאיפכא נמי שרי כגון שהניח גוי והפך ישראל דמותר, וכן עשה מורי
 הר"ם יקר מעשה בשם הר"ם, ומורי הר"ם טוביה היה חולק עליו, אבל אין להביא ראיה מההיא דאמרין
 [וסגין] [נדסין] בתחלתו או סופו ביד ישראל דאיכא למדחי ולומר דכמאכל בן דרוסאי סופו הוא, מכל מקום
 נראה פירוש הרבי משה וכן נראה לעשות. עד כאן הגה"ה.

א) ולאפוקי מאותם בני אדם שמתאכסנין בבית גוים ומצואים חלב שחלבו הגוי לצרכו ואוכלין אותו, דודאי
 איסורא קא עבדי דכיון שחלבו הגוי ואין ישראל רואהו מתחילת החליבה אסור בכל ענין. עכ"ל.

א) לפי אותו הטעם שפירש תלמודא טעמא דאיסור גבינות מפני שמעמידין בעור קיבת נבילה הרי אין
 מעמידין, אך לפי הטעם דמפרש רבי יהושע בן לוי טעמא דאיסור גבינות משום ניקור פירוש משום גילוי
 לפי זה יש לאסור הגבינות גם במקום שמעמידין בפרחים, ואף על גב דטעם גילוי אין נוהג בינינו מכל
 מקום אין להקל שכבר נאסר במנין, וקשיא דא"כ מים מגולים היה ראוי לאסור בינינו ואי משום שאין
 הנחשים מצוים הלא בגבינה אין אנו מקילין מטעם זה אלא צריך לומר דכיון דהטעם דאיסורא דמים הוי
 משום גילוי ועתה אין נחשים מצוים ביניהם אם כן אין לנו להחמיר ולאסור מטעם דבר שבמנין ואם כן
 גבינות נמי לשתרו במקום שמעמידין בפרחים, ונראה כמו שפירש רבינו יעקב בתשובה דאף על גב דאיסור
 גילוי אינו נוהג ביניהם לגבי מים מכל מקום לגבי גבינות [נהוג] [נהוג] איסורא דגילוי משום דאי שרינן

אל מצויה
 ומיהו (ע"ז
 ידי גוים
 תה לגוים
 ולקות (שס
 אינו נאכל
 מלכים
 אם נאכל
 מלכים,
 וף על פי
 ר. וביצה
 נן. ודגים
 גוי ובא
 הלכה כ
 שרו. וכל

הגון הוא
 אורז זהו
 ור כדפרי,
 ים, ואפילו

זה שקורין
 דעין שאין
 יאמרו כל
 זאי טעמא
 ין מתקנים
 ת מתקנין

זדר ובלע,
 כא שלשה
 זירין כלים
 ו אז צריך
 ל: [מאכל]
 יומן לפי
 כא שלשה
 שניהם בני
 זכל מקום
 יל הכלים
 כלי בשר

וש למלוח
 חי. עכ"ל.

גם טעם חלב טמא אינו נוהג, ומכל מקום אין להקל שכבר (ירושלמי דשנת ה') נאסרה במנין. מותר (וכן השייך ר"י בהשואות) להניחם בבית גוי [בחותם כל דהו] דלא טרח ומזייף.

L

(רכד)

רמב"ם פ"א והלכות מאכלות אסורות, ס"ג לאין סימן קמ"ח, טור י"ד קכ"ג. **שלא** לשנות יין [וחומץ] של גוים [עובדי עבודה זרה] (ע"ז ל"א ול"ו) (המנסכים לע"ז) [וחומץ] אף על פי שבתלמוד מתיר (ש"ס כ"ט וע"ש נחום) ליגע גוי בחומץ, אין אנו בקיאים מתי הוא קרוי חומץ חזק, לכך נהגו העולם איסור ואין להתיר. ושכר (ש"ס דף ל"א

ול"ד) של ע"ז אסור מפני שמערבין בו שמרי יין (שנתנסך לע"ז), ומן האוצר שרי א', ושמא היינו דוקא שכר תמרים אבל שכר מחטים או משעורים אין רגילין לערב בו שמרי יין. ומי * בוסר (נחום' ש"ס דף כ"ט) אסור ליגע בו גוי [עובד עבודה זרה], ואפילו בדיעבד נמי אסור, דאין אנו בקיאים מתי קרוי בוסר ב'. ויין מבושל מותר ליגע בו גוי. וכן יין המעורב בתבשיל או במורייס א' ומי תותים וכל דבר שהוא יקר מן היין, אין קונין אותו מן הגוי אלא אם כן ישראל רואהו נמשך מן החבית. וגאוט"ש וקאנ"ש של גוים, רבינו תם (מוס' ש"ס ל"ב ול"ד) התירם בסוף ימיו בהדחה וכן הרב רבינו משה (ש"ס פ"ב), אעפ"י

גבינות במקומות הללו שאין נחשים מצוים אתו נמי למשרי במקום שהנחשים מצוים דאע"ג דאנו נוהגים היתר במים מגולים ולא גזרינן אטו מקומות שהנחשים מצוים היינו משום דגבי מים לא שייך בהו לומר טעם של איסור כי אם משום נחשים וכיון שהדבר ידוע הוא דלא שייך טעמא דאיסור מים מגולים כי אם מטעם נחשים הילכך כי שרינן להו מים מגולים במקומות הללו שאין נחשים מצוים מכל מקום לא יבא להתיר כך במקומות שהנחשים מצוים, אבל גבי גבינות דשייך בהו * טעמי טובא לאסור בלא טעמא דגילוי כגון טעמא דעור קיבת נבילה וטעמי אחרוני דקאמר תלמודא הלכך אי שרית להו לגבינות במקום שאין הנחשים מצוים אתית למשרי נמי במקום שהנחשים מצוים, הלכך לפי אותו הטעם דמפרש רבי יהושע בן לוי טעמא דאיסור גבינות של גוים משום ניקור (פ"י משום גילוי) יש לאסור הגבינות של גוים אפילו במקום שמעמידין אותן בפרחים והלכה כרבי יהושע כמו שפסק ר"ת, ומיהו חמאה של גוים נוהגין היתר בכמה מקומות, ויש ליתן טעם בדבר דאף על גב דהגבינות אסורים משום גילוי כדפרישית היינו דוקא משום דסתם גבינות יש בהם גומות בפנים ואי אפשר בלא צחצוח חלב כדאמר רבי ירמיה אליבא דרבי יהושע בן לוי לפירוש ר"ת, וחמאה אין בה שום גומות הלכך אין בה שום איסור.

רכג (רכד) א' ונראה דאוצר היינו כשעושה השכר לשנה או לחצי שנה, אבל בחבית אינו קרוי אוצר שאינו עשוי כי אם לזמן מועט, ותדע כי עיקר תערובת שמרים הוי מתחילת עשיית השכר כשנותנין אותו בתוך החבית אבל לזמן מרובה אין נותנין לתוכו שמרים שאינו יכול להתקיים שמסריה ומתקלקל על ידיהם. עד כאן. ב' ועוד משום דגם בוסר שייך בו ניסוך כדפירש ר"ת שפעם אחת שלא נתבשלו הענבים ולא היה כי אם בוסר בעולם וכי סלקא דעתך שלא נהג איסור יין נסך באותה שנה, והלכך יש לאסור מגע גוי בבוסר לא שנא גדול ולא שנא קטן ואפילו אין שום ענבים בעולם כלל, ולא כדברי הטועים ואומרים דאין לאסור מגע בבוסר כי אם סמוך לכציר שענבים מצוים בעולם וטועים לומר טעמא דאיסור בוסר אינו אלא משום גזירה אטו מגע יין וטועים בזה לומר להתיר מגע גוי בבוסר כל זמן שאין ענבים מצוים, ושבוש גדול הוא בידם דודאי אין הטעם משום גזירה אלא משום דגם בוסר שייך בו ניסוך כדפירש ר"ת, וכן הלכה למעשה לאסור מגע גוי בבוסר בכל זמן אפילו אין ענבים מצוים כלל. ע"כ. ג' ויין המעורב בתבשיל או במורייס אם נגע הגוי בתערובת מותר בדיעבד, כדמשמע בההיא דתוספתא דקאמר אלונתית של גוים אסורה מפני שתחלתה יין, ומיהו במורייס אין להתיר מפני שרוב פעמים היין צף למעלה לבדו בלא תערובת, (שור"ע ודוקא אם לא נשתנה טעמו מחמת התערובת), ומיהו אותו הרדל שקורין מושטרדיא שהיא עב הרבה נראה להתיר בדיעבד אבל לכתחלה יש להזהר מאד.

שמזופפות דלא הוי שאין מניסין לקיים אפילו אם הדריך לשוט יין כזפיתה ומשכסן לא רנה לקלוף נרין ול"ד טור י"ד קל"ה) של זפותים והן חדשים זפותים או ישנים ; לקיום הוא ובעו לכו ימים או הגעלה או אע"ג דעבד קינסא לכפותן על גבי ה שתהא יד סולדת נ בכך. וחביותיהם (ש) לתת לתוכן שכר (ג) שדים ממלה ללכוי היין שנ בהם שכר אסור ל לתוכן ציר או מורי (ש"ס דף ע"ד י"ד ס"י קל"ו אינם זפותות של זפותות צריך קילוף זה בשל אבן ודרך דרך בה, ושל חר אסור, אלא מיישנו כה קילוף ומערי לו כהנעלה עד שימרפה הופת) או מ הגת של ישראל (ש) כך נוגע בו [העובד שבגת לאחר שהתח דרך בה אחרי כן, ושל מרס נייגו], ואם ז ואם (כך משמע ש"ס) י או בלאי בגדים כי זפותה לא סגי בני הדין במשפך שקו אוסרין בגת של ח רבי דמחיר כהם נייגו) ו בניגוב [לא סגי] ו חדשים דמיישנן מרי

דמי היין יקרים מדמי המורים מותר ואם יש שום מקום נדרך שיהא היין בזול ודאי דחיישין דילמא אורחא דההיא אתרא אתא אלף אס כן נודע שלא היה יכול לנא אל המקום ההוא מפני שום מעכ שיהי נדרך וכדאשכחן דא"ל דילמא אידי דנור אתאי ואינטריך להדורי התם עקולי ופשוטי איכא (ו): ומ"ש בד"א בפעם ראשונה ושניה וכו'. עד סוף הסימן פשוט שם ופירש רש"י פעם ראשון ושני שכן דרכן נותנין מים ומלח על שומן הדגים ומזלזלות שומנו וכשכלות חוזר ונותן אתרים: וכתב הר"ן ז"ל (ג). ד"ה מוריים) אההיא דקיסטא דמוריסא בלומא שמעיין שלא השוו חכמים מדותיהם בליקור המורים לאסרו בכל מקום ובכל זמן הילכך מסתברא שלא נאסר אלף בזמן שרגילין לתת לתוכו יין אצל בזמן שאין רגילין לתת לתוכו יין מותר וזהו מה שכתב הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות (הכ"ו) המורים במקום שרגילין לתת לתוכו יין אסור וכתב הרשב"א (מה"א ב"ג ש"ו א): שעל זה סמכו ליקח מוריים בכל מקום מכל אדם לפי שלא נהגו עכשיו לתת לתוכו יין כלל עכ"ל. וכתב עוד הרשב"א וכן מפקדין אותו ושולחין אותו ע"י גוי שאין הגוי נותן אל דעתו לסלק המורים וליתן היין שהיה לא נודע שהיין יפה למורים ואם בא לסלק ולהחליף מים הוא נותן ולא יהא חמור מפקיד מלוקח מן הגוי שמוחר עכשיו כמו שביארנו:

כתב במרדכי (פי' תחית) כל משקה שהוא יוקר מן היין אסור לשמות ממנו אלף אס כן רואהו ישראל מושך מן המציות ע"כ ומכל מקום נראה מה שאין דרך להתערב כלל אין מושפין נכך מהרש"ל: כתב עוד במרדכי (ש) על שם ראב"ה דשכר שלנו אע"פ שמושפין היורה בשומן חזיר נותן טעם לפגם הוא ובטל בששים עכ"ל כלומר ועוד דאפילו נותן טעם לשבח בטל בששים. וכתב עוד שם על הא דקאמר (דף ל"ג.) האי גוי דשדי חמרא לבי מלמי שרי פירוש שאם נתן גוי יין למקום עשיית המלח שנותנים יין במלח כשמרחיחין אותו מותר שמחייבש והולך לאיטד ומכאן יש ללמוד היסור על המלח שנותנין בו דם כשמרחיחין אותו כדי שיתלבן שמחייבש ואין בו אלף הנאה בעלמא שיתלבנו נכך וכ"כ המוספות (ג.) ד"ה האי) על שם רבינו חס וכן פרי"ת שמוחר לבשל דיו ביין נסך דאזיל לאיטד והטעם מתקלקל ואין בו טעם יין כלל ור"י פירש דאסור בהנאה למאן דמחמיר גם עתה נכחם יינם לאסרן בהנאה אצל אס כחבו בו ספר מותר לקרות בו ובמרדכי יסן אימא דדיו שעושין הגוים ולפעמים עושין אותו מיין יש להחמיר שלא לכתוב הימנו ולפעמים נותן הקולמוס לחוך פיו בעוד שיש עליו דיו ובחשב"ן סימן שע"ד כתב דיו שניתך ביין של גוי החירו ר"י יב):

סימן קטו

פרטי רמזי דינים החבוארים בזה הסימן

[א] חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו אסור: היה חולב בביתו וישראל יושב מבחוץ: היה לו דבר טמא בעדרו וישראל יושב מבחוץ והגוי חולב לצורך ישראל: [ב] דין גבינת הגוים שהעמידה בעשבים: [ג] דין חמאת הגוים:

א (א) חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו

כאן נראה דברי רבינו מכוונים והראיה שהביא הוא אינו מכוון דשאני התם דידעו בודאי שבאותה דרך היה מקום אחד שהיין היה בזול ולכן פריך דלמא אידי דצור אתא כלומר אחרי שידענו שהלך באותה דרך מנ"ל דלא אזיל סמוך לצור שהיה יכול לקנות יין ולערבו ומשני דלא היה יכול לילך על שפת הנהר דהיינו סמוך לצור ואע"ג דעבר באותה הדרך מכל מקום סמוך לצור לא אתא אבל במקום דלא ידעינן אי עבר דרך מקומות שהיין בזול ודאי לא חיישינן שמא הלך במקומות שהיין בזול והמה דברי רבינו כנ"ל:

דרכי משה

ב כתב הרשב"א (ה) נחשונה שהוא היה נוהר מהכרכוס מפני שכל הארץ ההיא היו מולפין עליו יין הרבה וגם עושין מנשר השוורים חוטים כחוטי הכרכוס ומערבין אותן נחוכה:

קטו פרטי רמזי דינים המחודשים החבוארים בזה הסימן

[ב.א] אין מעמידין חלב בקדרה שהעמיד בה הגוי: אם מותר לבשל בקדרות ישראל האוכלין גבינות הגוים: [ג] לקח חלב שלהם ועשה ממנו גבינות ושלקן עד שהלכו צחצוחי חלב: חלב שהעמידוהו בחלב (חמאות) [חמורין] של גוים:

א(א) חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו אסור שכתב עירב בו חלב טמא. משנה בפרק אין מעמידין (ה):

דרישה

אורחא דהאי אתרא אתא אלא אם כן נודע שלא היה יכול לבא אל המקום ההוא מפני שום מעכ שהיה בדרך כראמינין בההוא ארבא (כתבתיהו בסמוך) דאצטרך להדורי ליה התם עקולי ופשוטי איכא פירש רש"י מים שהולכין שם דרך עקלתון ומי שלגים נפשרין על שפת המים ואין מותרין חמיונה ירוולת לרע רצוחו דרר ער"ל ר"י ולמדתי לומר

קטו (ב) חלב שחלבו גוי בו לא שנא חלבו צצרכו או צצורך ישראל בו. נקט הכי דלא תימא דוקא חלבו לצורך ישראל אסור משום שמה עירב בו חלב טמא אלא עירב חלב טמא לפי שחלב טמא אינו טוב לאכילה כחלב טהורה שהיא טובה יותר קא משמע לן דאפילו הכי אסורה אפילו חולב לנרבו וכן משמע מדברי סמ"ק כחבתי בדרישה:

ומ"ש שא שנה חלבו לצרכו או לצורך ישראל. נראה דכחנ
 כן לאפוקי מאותם שמתירין כשחלבו הגוי ללכוד כדליתא בסמ"ק סימן
 רכ"ג ונראה דטעות זה הגיע להם מדמיני כפרק אין מעמידין דברייתא
 (סוף דף ל"ט) יושב ישראל נזד עדרו של גוי וגוי חולב לו ומביא
 לו ואינו חושש דמשמע דדוקא בחולב
 ללכוד של ישראל הוא דנעיל דיושב
 נזד עדרו חלבו נגוי שחולב לצורך
 עצמו לא נענין יושב ישראל נזד
 עדרו וליתא דמעיקרא ודאי קא
 סלקא דעתך דברייתא אורחא
 דמילתא נקט דאין ישראל יושב נזד
 עדרו אלא כשהגוי חולב לצורך ישראל
 ולמסקנא נמי כיון דנאיכא דבר טמא
 בעדרו קמייירי נענין לחולב לו
 לישראל דאירחמי מירחמ ולא מערב

אבל כשחולב לצורך עצמו לא מהני יושב נזד עדרו ללא מירחמ לערב
 כיון דחולב ללכוד ועיין במ"ש בסמוך:

ב ומ"ש לפיכך היה חולב בביתו וישראל יושב מבחוץ וכו'.
 שם אהך דברייתא פריך היכי דמי אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא
 ואי דאיכא דבר טמא בעדרו אמאי ופריך לעולם דאיכא דבר טמא
 וכי קאי חזי ליה וכי יתיב לא חזי ליה מהו דמימא כיון דתיבי לא
 חזי ליה ניהוש דילמא מייחסי ומערב ביה קמ"ל כיון דכי קאי חזי
 ליה אירחמי מירחמ ולא מערב ביה. ולכאורה משמע דהכי פירושו

לא שנה חלבו לצרכו וכו'. כן כתב סמ"ק (סי' רכג עמ' לנד ונהגות
 סק"א) ו"ל אין חילוק להחיר היכא שחלט הגוי ללכוד ולאפוקי
 מאותם בני אדם שמתאכסנים בבית גוים ומולאין חלב שחלט הגוי לצורך
 עצמו של גוי ואוכלין אותו ודאי איסורא עבדי לכיון שחלט הגוי ואין
 ישראל רואהו מתחלת החליצה אסור
 בכל ענין עד כאן לשונו: ומ"ש
 היה חולב בביתו וישראל יושב
 מבחוץ וכו' עד שירא שטמא
 יעמוד ויראהו. דברייתא שם (לט:):
 ומ"ש והוא שיודע שחלב טמא
 אסור לישראל. פשוט הוא דלא לא
 כן לא יירא שטמא יראהו הישראל:

אסור שמא עירב בו חלב טמא לא שנה חלב
 (א) לצרכו או לצורך ישראל (ב) לפיכך היה חולב
 בביתו וישראל יושב מבחוץ אם יודע שאין לו
 דבר טמא בעדרו מותר אפילו אין הישראל יכול
 לראותו בשעה שהוא חולב. (ג) היה לו דבר טמא
 בעדרו והישראל יושב מבחוץ והגוי חולב לצורך
 ישראל אפילו אינו יכול לראותו כשהוא יושב
 אם יכול לראותו כשהוא עומד מותר שירא שמא
 יעמוד ויראהו (ד) והוא שיודע שחלב טמא אסור

וכתב המרדכי (סי' תמכו) [אי
 דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא] א
 יש מוכיחין מכאן דלא צריך לנו דאין
 צהמה טמאה בעדרו דמותר ליקח מאותו גוי אפילו אין ישראל רואהו
 וטעות הוא בידם דלא כן היה לו להקשות אי דליכא דבר טמא בעדרו
 למה לי ישראל יושב נזד עדרו ורואה אלא הכי פירושו אי דליכא
 דבר טמא בעדרו פשיטא דיושב נזד עדרו סגי בן וכ"כ הר"פ ז"ל
 בפסקיו (שם) דאפילו אין דבר טמא בעדרו יש להחמיר להיות הישראל
 שם בתחילת החליצה פן יערב או ישים הגוי חלב טמא בכלי קודם
 שיבא הישראל ע"כ וכן כתב בסמ"ק (שם) (א):

אי דליכא דבר טמא פשיטא דשרי אפילו אין ישראל יושב נזדו אבל
 טמא בעדרו למה לי ישראל יושב נזד עדרו אלא הכי פירושו אי דליכא דבר טמא בעדרו
 מקנטוריא וכ"כ הר"פ פרץ דאפילו אין דבר טמא בעדרו יש להחמיר להיות הישראל שם בתחלת החליצה פן יערב או ישים הגוי חלב
 טמא בכלי קודם שיבא הישראל עכ"ל ונראה לומר דכשיהא שם בתחלת החליצה אפילו אם אס"כ יואל ונכנס שרי וכ"כ סמ"ק וכן היא
 דעה רבינו ודקדק רבינו דאין דבר טמא בעדרו לא שרי אלא כשחולב לצורך ישראל וישב מבחוץ מותר דמשמע בין שחולב לצורך ישראל
 בין שחולב ללכוד אבל ביש דבר טמא בעדרו לא שרי אלא כשחולב לצורך ישראל וישב מבחוץ מותר דמשמע בין שחולב לצורך ישראל
 ישים הגוי חלב טמא בכלי וכו' נראה דהכי פירושו לפיכך הר' שמואל שכתב שם המרדכי בשמו דיש אסורין בלא שומר דחיישין שמא
 יטיל הגוי איסור בקדרה כדי להכשיל אע"ג שאינו מרויח בדבר אם כן הכא נמי איכא למיחש פן יערב שם איסור כדי להכשיל ולשאר
 גדולים בלא חיישין אלא אם כן הגוי מרויח בדבר הכא נמי איכא למיחש שמא ישים הגוי חלב טמא דהשחא מרויח בדבר והא דנענין
 שיהא שם בתחלת החליצה היינו משום דשמא יערב או ישים שם חלב טמא קודם שיבא הישראל והכי מוכח מדברי התוספות (דף ל"ה.) ד"ה
 משום ניקור שכתב וז"ל חימה דמסקינן טעמא דחיישין לעירוב חלב טמא חיפוק ליה משום גילוי ויש לומר דאין הכי נמי אלא טעמא
 פסיקא ליה נקט דטעמא דגילוי זמנין דלא שייך כגון שמא הגוי יואל ממקום שחולב שם לכיון שכל שעה תופסו בידו ליכא למיחש
 לניקור עכ"ל אלמא דכדירא להו לתוספות דלטעמא דשמא מערב דבר איסור לריך להיות שם בתחלת חליצה מיהו דיעבד החיר רבינו
 תם אם לא ראה תחלת החליצה דככתב בנהג"מ אשיר"י סוף פרק אין מעמידין ומביאו בית יוסף:

דרכי משה

קטו (א) וכן כתב מהרא"י בהגהות שער דורא (סי' פכ את א) וזה לשון הגהות מיימוני פרק ג' דמאכלות אסורות (דפוס קושטא הי"ז) וצריך

פרישה

(ב) לפיכך היה חולב בביתו וישראל יושב מבחוץ ב'. פירוש אף
 אם יעמוד אינו יכול לראותו דהא אמר אם יודע שאין לו דבר טמא בעדרו
 מותר ואי מיירי שיכול לראותו כשעומד אפילו יש לו דבר טמא בעדרו נמי
 מותר כמבואר בסמוך והא דלריך יושב בחוץ אף על פי שיודע שאין לו דבר
 טמא בעדרו דחיישין שמא יערב הגוי או ישים חלב טמא שיש לו ממקום
 אחר קודם שיבא הישראל לכן לריך שיהא יושב מבחוץ מתחילת החליצה ועד
 שופה דלא מירחמ הגוי וכן כתב סמ"ק. גם יש לומר דכשיושב שם אף על
 פי שאינו יכול לראות מותר כיון דאין כאן אלא ספק שמא הביא שם חלב
 טמא ממקום אחר מה שאין כן באיכא דבר טמא בעדרו דאיכא ודאי איסור

דרישה

דאורייתא משום הכי נענין שם שאלם הוא עומד יכול לראותו: (ג) היה
 לו דבר טמא בעדרו והישראל יושב מבחוץ ב'. נראה דהוא הדין
 בנכנס יואל נמי סגי דלעיל בהדחה אחרונה בסמ"ק (ק"י): ונכנסו בהניח
 גוי בחנותו בסמ"ק (ק"י) [ק"ח] (קפ"ו). אלא הכא אחי לאשמעינן רבותא
 דאפילו אינו יכול לראותו חולב אלא כשהוא עומד והוא יושב אפילו הכי
 שרי דהגוי מירחמ והוא הדין אפילו אינו יושב תמיד אלא יואל ונכנס יושב
 ומכל שכן אם יואל ונכנס למקום החלב וק"ל: (ד) והוא שיודע הגוי
 שחלב טמא אסור לישראל. הטעם דלא שייך למירחמ מירחמ כמו שכתבתי
 בסמ"ק (פרישה אות י' דרישה אות ב):

ב גבינות הגוים אסורות ומפרש בגמרא כמה טעמים וכו'.
 בפרק אין מעמידין (טז:) אמרינן שגורו על גבינות הגוים ונעי
 (לה.) מאי טעמא גורו זה ויהיב רבי יהושע בן לוי טעמא [ג] משום
 גילוי ור' חנינא יהיב טעמא מפני שאי אפשר לה בלא לחצוי חלב
 ושמואל אמר מפני שמעמידין אותה
 בעור קיבת נבלה ורב אדא בר אבהו
 אמר מפני שמחליקין פניה בשומן
 חזיר ורב חסדא אמר מפני
 שמעמידין אותה בחומץ ורב נחמן בר
 יצחק אמר מפני שמעמידין אותה
 בשקף ערלה ואקשו לרב נחמן ולרב

לישראל: ב (ה) [ב] גבינות הגוים אסורות
 ומפרש בגמרא כמה טעמים (ו) מפני שמעמידין
 אותה בעור קבת [ג] נבלה. ומפני שטחין פניה
 בשומן חזיר. ושמערבין בה חלב טמא. אף על
 פי שאין החלב הטמא נקפא חיישינן שמא יאשר

לחטו מי חיישינן דגוי שוטה הוא
 שעירב בו חלב טמא אף על פי שהוא
 יודע שאינו עומד לכן פירש רבינו
 חס דקאי אמאי דהוה פריך יבשה
 וכו' דהארס נשאר בתוך לחלוחית
 הגבינה בניי אטפי ומשום הכי כתבו
 התוספות דרבינו חס אומר כי עכשו

חסדא דאם כן תתקן דהנאה ואסיקנא בקשיא ולכן לא כתב רבינו
 דברייהו וגם לא כתב טעמו של רבי יהושע בן לוי משום דאין לא
 חיישינן לגילוי כמו שיבאר בסיומן שאחר זה: ודע שכתבו
 התוספות (לה. ד"ה חדא) בשם ר"ת כי עכשו לא מצינו טעם פשוט
 לאסור גבינות הגוים דהא טעם האיסור משום ניקור כרבי יהושע בן לוי
 דקיימא לן כותיה אף לגבי רבי יוחנן וליכא למיחש נמי משום עירוב
 חלב טמא שהרי אין הגוים שוטים לערב בו חלב [טמא] מאחר שאינו

לא מצינו טעם פשוט לאסור גבינות הגוים דלגלוי לא חיישינן האידנא
 שאין נחשים בינינו ולעירוב חלב טמא ליכא למיחש דאין הגוים שוטים
 וכו' ונראה דדעת התוספות דהא דקאמר בגמרא דחיישינן לעירוב
 חלב טמא אינו אלא כשחולב לחכול החלב בעין או למכור החלב בעין
 אבל כשדעתו לעשות גבינה אין הגוי שוטה וכו' ופשוט הוא: והבית
 יוסף הביא על דברי התוספות הא דכתב במרדכי שלא המיר רבינו
 חס אלא בחולב לעשות בו גבינה אבל לא בחלב שחלבו לאכילה ולכוחת
 וכתב דאין לחוש שמא העמידה בעור קבת נבלה דהוי ליה ספק ספיקא

עכ"ל נראה שהבין בית יוסף דאגבינות קאמר דהוי ליה ספק ספיקא
 דאירי ביה המרדכי מתחלה וז"ל בתשובת הגאונים (ראה השב"ץ קטן סי' שניד) בני בבל מתירין חמאה של גוים וכו' עד וכתב רבינו חס
 דאם יודע שיש בחמאה נקיוי דחלבה אסור אבל מספק לא אסרינן וכו' רצה לומר שהיו רגילין ליתן נקיוי דחלבה בחמאה ונקיוי דחלבה
 שלהם היא אסורה דבכלל איסור חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו הוי נמי הנקיוי אי נמי שמא עירב חלב טמא בנקיוי ולכן אמר
 שאם ודאי שיש בחמאה נקיוי אסור ואח"כ הביא שכן כתב רבינו חס להמיר גבינות הגוים האידנא לפי שלא גורו עליהם אלא משום
 גילוי וגזירה זו היא בטילה ולפי זה ודאי דכל שכן שיש להמיר החמאה ואין לאסרה מטעם גזרת גילוי וע"ז כתב עוד על החמאה
 דאין לחוש שמא העמיד החלב בעור קבת נבלה והנקיוי שנחמאה היא בזה מחלבו שהעמיד בעור קבת נבלה דהוי ליה ספק ספיקא שמא
 לא נחערב נקיוי דחלבה ואפילו אם נחערב שמא לא הועמד בעור קיבה ומשום בישולי גוים אין לחוש (דמבשלים החלב) דנאכל כמות
 שהוא חי ורוב ניהוגינו כבני בבל ואנשי ארץ ישראל אסורים אותו משום חלב שחלבו גוי ומשום בישולי גוים (שמבשלין החלב ורודין השומן
 ממנו לעשות חמאה) ומשום תערובת חלב טמא עכ"ל הנה מנוצר לכל מעיין שכל הפסק מחילתו ועד סופו הוא שרבינו חס המיר
 החמאה ועליה קאמר דליכא ספק ספיקא ולא כמו שהבין בית יוסף דקאי על הגבינה:

ד ומ"ש מפני שמעמידין אותו בעור קבת נבלה. כתבו התוספות (לה. ד"ה מפני) וא"ת מאי איריא נבלה אפילו שמוטה נמי אסורה

דרכי משה

שיראה הישראל שלא יהא דבר טמא בכלי קודם החליבה ואין חילוק
 בין יש לו דבר טמא בעדרו או אין לו וצריך לראות תחילת החליבה
 עכ"ל וכן כתב המרדכי פרק אין מעמידין ובשערי דורא (שם). משמע
 דהטעם דצריך להיות בתחלת החליבה הוא מטעם שיראה שלא היה
 דבר טמא בכלי והכל חדא מילתא הוא אמנם באיסור והיתר הארוך
 כלל מ"ה (דין א-ב) כתב לכתחלה יש לנהוג כדעת הסמ"ק ובדיעבד
 מותר אי ראה תחלת החליבה עכ"ל הן משמע מדבריו כי תרי מילי
 נינהו ולכן לכתחלה בעינן שיראה גם כן שלא היה דבר טמא בכלי
 וגם צריך להיות בתחלת החליבה אמנם כדיעבד אם היה בתחלה
 החליבה ולא ראה בכלי שרי: עוד כתב באיסור והיתר הארוך (שם דין

פרישה

(ה) גבינות הגוים אסורות. רבי יהושע בן לוי יהיב טעמא משום גילוי
 ורבינו לא כתב משום דאין לא חיישינן לגילוי כמ"ש בסיומן שאחר זה (קפה):
 (ו) מפני שמעמידין בעור קיבת נבלה. (אינו רצה לומר נבלה ממש דהוא
 מאם וז"ל הרמב"ם (פי"ג מהמ"א הי"ג) בעור קיבת שחיתת גוי שהיא נבלה. עד כאן המחנה)
 פירוש בעור עגמו אבל אם היה עוד קיבת כשרה אין לחוש משום איסור
 דרישה:

דרישה

[ב] גבינות הגוים אסורין בוי' שמעמידין אותו בעור קיבת נבלה. זה לשון הר"ן פרק אין מעמידין (יג: דבור ראשון) והקשה הר"ר יוסף
 הלוי למה לן למימר בעור קיבת נבלה אפילו כשרה נמי לחסר משום רישא בחלב וכו' דהוי אסורא כולל דהיינו אסורא כולל

אף על פי שאסרוהו לטענה ובענה הטענה האיסור במקומו הוא עומד ע"כ וכן הם דברי הרמב"ם בפ"ג מהלכות מאכלות אסורות (ה"ד) וכתב רבינו בסמוך ואף על פי שלא כתב הרמב"ם הוראה זו אלא בשם מקצת הגאונים משמע שכדבריהם הוא סובר שאם לא כן הוה ליה להביא דברי החולקים עליהם. ומכאן תשובה לכני איטלי"א שנהגין היתר בגבינות הגוים מפני שמעמידין אותם בפרחים ולא מלאו ידיהם ורגליהם שאפילו לדברי רבינו חס שפסק הלכה כרבי יהושע בן לוי דאמר דטעמא דאיסור גבינות הגוים הוא משום גילוי כזר כתבתי בשם סמ"ג וסמ"ק דלע"ג דאין נוהג

ה כתב הרמב"ם אפילו אם אין צהוש וכו'. יש להקשות ומאי שנא איסור גבינות מאיסור גלוי דשרי האידנא כיון דליכא נחשים בנינו וע"ג דגם איסור גילוי נאסר בזמנין ולרבינו חס דפסק כרבי יהושע בן לוי דאיסור גבינות נמי משום גילוי ואפילו הכי לא שרינן לגבינות כדשרינן למשקים כזר פירש הסמ"ק דמשקים ליכא למגור אי שריא להו דזוכחא דליכא נחשים אחי נמי למשרי דזוכחא דאיכא נחשים כיון דליכא טעמא אחרינא לאיסור משקים מגולים אלא מפני נחשים לא אחי למטעי אצל גבינות דאיכא טעמים טובא לאסרם בלא טעמא דגלוי הלכך אי שריא להו דזוכחא דליכא נחשים מימר אחרי דטעמא דאיסורא לא הוה אלא מפני שמעמידין אותם בעור קנה נבלה וכיון דמעמידין אותם בפרחים לפיכך המירוח האידנא ואחי למטעי להמיר גם דזוכחא דאיכא נחשים כיון דמעמידין אותם בפרחים ולפיכך אין להם לגבינות היתר כלל בשום מקום דלא יבואו לידי טעות. ועוד נראה לאיך אמוראי דלא הוה טעמא דגבינות משום גילוי איכא למימר דדוקא בגילוי דלא אסרוהו אלא משום חששא שמה שמה נחש ממנו וכיון דעברה החששא עבר הטעם ושוחין לכתחלה אף על פי שהוא דבר שבמנין אצל איסור גבינות שנאסר בזמנין מטעם ודאי איסור שמעמידין אותם בעור קנה נבלה ושוחין אותם בשומן חזיר אף על פי שעבר הטעם לריח מנין אחר להחירו וכ"כ התוספות פ"ק דב"ה דף ו' (ע"א) דה"ה והאידנא דאיכא חזרי חיישינן דכיון דהטעם משום חששא ועברה עבר הטעם ואין לריח מנין אחר להחירו והביאו ראייה מגילוי דהאידנא שוחין

ממנו מעט בין נקביה. (ו) כתב הרמב"ם (מאכ"א פ"ג ה"ד - טו) אפילו אם שידוע שהעמידה בעשבים ואין בה חלב טמא הורו הגאונים שהיא אסורה (ח) שכבר גזרו על כל הגבינות בין שהעמידה בדבר האיסור בין שהעמידה בדבר המותר והאוכל גבינות הגוים או חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו מכין

בנינו איסור גילוי במשקים מכל מקום איסור גבינות במקומו עומד ובהדיא כתב בן בסמ"ק לדעת ר"ת טו ואף על פי שמדברי התוספות נראה שאין מחלקים בין גבינה למים בענין גילוי דכי היכי דשרו מים לירין הכי נמי שריא גבינה מכל מקום אפשר דלא למעשה אמרו כן אלא להוראה וכן מוכיח תהלת דבריהם שכתבו אומר רבינו חס כי עכשיו לא מצינו טעם פשוט לאיסור גבינות הגוים ואע"פ שכתבו שבהרבה מקומות אוכלים אותם מפני שמעמידין אותם בפרחים וגם גאוני רבונא החירו אותם במקומם מזה הטעם אין זה כדאי להמירם עליו דהנך גאונים הוו סברי דהלכה כמ"ד דטעמא הוה מפני שמעמידים בעור קנה נבלה ולא חיישי לאיך טעמי אצל לרבינו חס דסבר דהלכה כרבי יהושע בן לוי דאמר דטעמא הוה משום גילוי איכא למימר דהשחא נמי אסור לכתב בסמ"ק וכל שכן במקום שהרמב"ם והרשב"א שהם עמודי עולם אוסרים וגם כי בכל שאר מקומות ישראל ששמענו שמעם נוהגים לאסור ואינם מצחינים בין מעמידים בפרחים

למעמידים בקבה שאסור לפרוש מכלל ישראל ולפרוך גדרן של ישראל קדושים אשר גדרו ארצות העולם חכמי משנה ע"ה: (א"ב) כתב הרשב"א בתשובה (ח"א סימן קמג) שאסור להעמיד חלב בקדרה שהעמיד בה גוי חלב שחלבו גוי שלא בפני ישראל מפני שמחממים בה החלב על האש בשעה שמגבנין ובלעה מחלב האיסור וכשמחמם ישראל חלב שלו פולטת ונדיעבד שרי משום דסחמא שאינה נח יומא וגם טוב לזוהר מלגבן נקערות שלהם מחמת זה ועוד מחמת המלח שמשמים בגבינה אף על פי שאינו כל כך שלל תאכל מחמת מלחה י' מכל מקום טוב לזוהר כדי להמרחק מן האיסור עכ"ל: כתוב בחרוזה חיים (ה' איסורי מאכלות אות ע"א) יש מתירים לנצל בקדרות ישראלים האוכלים גבינות הגוים אם הם מקונחות יפה ויש אוסרים ונרחין דבריהם עכ"ל (ד*) : כתב הרמב"ם אפילו אם אין צהוש וכו'. בפ"ג מהלכות מאכלות אסורות (ה"ד):

דרכי משה (כלל מה דין ד) דאפילו לדעת הרא"ש יאן דסבירא ליה דבישולי גוים אינו אוסר כלים שאני הכא דאיכא למיחש לאיסור דאורייתא פן ערבו בו דבר טמא עכ"ל:

פרישה (ו) כתב הרמב"ם אפילו אם אין צהוש צ"ל ברי' אצל אין לחוש מפני שטחין פניה בשומן חזיר דהואיל והגוים אוכלין אותם במי תעניתם ואסור להם לאכול בשר בזהוהן הימים. רשב"א. והגמ"ד משנה כפז הטעם מפני שנטל נמיטוטו: (ח) שכבר גזרו ע"כ כ"ה הגבינות בין שהעמידה בדבר האיסור או בדבר המותר. נלע"ד דהיינו טעמא דכיון דלפעמים מעמידין אותן גם כן בזכר האסור בכל הזמנים לא חלקו בגזירתן וגזרו על כולן פן

דרישה (ג) כתב הרמב"ם אפילו אם אין צהוש כו' שכבר גזרו ע"ה הגבינות כו'. כתב סמ"ג (ואין קלב מה) אף על פי שעכשיו אין אנו רגילין בגילוי אין להקל בגבינות הגוים משום שגזרו במנין ואף על פי שבטל הטעם צריך מנין אחר להחירו וכן כתב סמ"ק (בהגהות סו"ס רכג) בשם רבי יעקב דאף על גב דאנו נוהגין היתר במים מגולין ולא גזרינן אטו מקומות שהנחשים מצויין שם היינו משום דלא שייך בהו טעם של איסור אלא משום נחשים

כתב הרמב"ם אפילו אם אין צהוש כו' שכבר גזרו ע"ה הגבינות כו'. כתב סמ"ג (ואין קלב מה) אף על פי שעכשיו אין אנו רגילין בגילוי אין להקל בגבינות הגוים משום שגזרו במנין ואף על פי שבטל הטעם צריך מנין אחר להחירו וכן כתב סמ"ק (בהגהות סו"ס רכג) בשם רבי יעקב דאף על גב דאנו נוהגין היתר במים מגולין ולא גזרינן אטו מקומות שהנחשים מצויין שם היינו משום דלא שייך בהו טעם של איסור אלא משום נחשים

כתב הרמב"ם אפילו אם אין צהוש כו' שכבר גזרו ע"ה הגבינות כו'. כתב סמ"ג (ואין קלב מה) אף על פי שעכשיו אין אנו רגילין בגילוי אין להקל בגבינות הגוים משום שגזרו במנין ואף על פי שבטל הטעם צריך מנין אחר להחירו וכן כתב סמ"ק (בהגהות סו"ס רכג) בשם רבי יעקב דאף על גב דאנו נוהגין היתר במים מגולין ולא גזרינן אטו מקומות שהנחשים מצויין שם היינו משום דלא שייך בהו טעם של איסור אלא משום נחשים

כתב הרמב"ם אפילו אם אין צהוש כו' שכבר גזרו ע"ה הגבינות כו'. כתב סמ"ג (ואין קלב מה) אף על פי שעכשיו אין אנו רגילין בגילוי אין להקל בגבינות הגוים משום שגזרו במנין ואף על פי שבטל הטעם צריך מנין אחר להחירו וכן כתב סמ"ק (בהגהות סו"ס רכג) בשם רבי יעקב דאף על גב דאנו נוהגין היתר במים מגולין ולא גזרינן אטו מקומות שהנחשים מצויין שם היינו משום דלא שייך בהו טעם של איסור אלא משום נחשים

כתב הרמב"ם אפילו אם אין צהוש כו' שכבר גזרו ע"ה הגבינות כו'. כתב סמ"ג (ואין קלב מה) אף על פי שעכשיו אין אנו רגילין בגילוי אין להקל בגבינות הגוים משום שגזרו במנין ואף על פי שבטל הטעם צריך מנין אחר להחירו וכן כתב סמ"ק (בהגהות סו"ס רכג) בשם רבי יעקב דאף על גב דאנו נוהגין היתר במים מגולין ולא גזרינן אטו מקומות שהנחשים מצויין שם היינו משום דלא שייך בהו טעם של איסור אלא משום נחשים

כתב הרמב"ם אפילו אם אין צהוש כו' שכבר גזרו ע"ה הגבינות כו'. כתב סמ"ג (ואין קלב מה) אף על פי שעכשיו אין אנו רגילין בגילוי אין להקל בגבינות הגוים משום שגזרו במנין ואף על פי שבטל הטעם צריך מנין אחר להחירו וכן כתב סמ"ק (בהגהות סו"ס רכג) בשם רבי יעקב דאף על גב דאנו נוהגין היתר במים מגולין ולא גזרינן אטו מקומות שהנחשים מצויין שם היינו משום דלא שייך בהו טעם של איסור אלא משום נחשים

כתב הרמב"ם אפילו אם אין צהוש כו' שכבר גזרו ע"ה הגבינות כו'. כתב סמ"ג (ואין קלב מה) אף על פי שעכשיו אין אנו רגילין בגילוי אין להקל בגבינות הגוים משום שגזרו במנין ואף על פי שבטל הטעם צריך מנין אחר להחירו וכן כתב סמ"ק (בהגהות סו"ס רכג) בשם רבי יעקב דאף על גב דאנו נוהגין היתר במים מגולין ולא גזרינן אטו מקומות שהנחשים מצויין שם היינו משום דלא שייך בהו טעם של איסור אלא משום נחשים

באר הגולה

עם ציונים מהש"ך
קמו 6. משה עבדו
זרה דף ל"ה [ע"ג]:
ב גריחתא שם דף ל"ט
[ע"ג]:
ג. הסכמת הפוסקים
[מ"ק סימן קמ"ג; רמ"א הנהגת
מ"ק שם אות 6 (הש"ך);
מרדכי שם רמז תש"ס; ורי"ק
לה המרדכי מדלף פירך
שם בגמרא אכריחתא אי
דליכא דבר טמא בעדרו
למה לי ישראל יושב וכו':

הוא ברוב, וכיון שכן מותר אפילו לכחילה ליתנו לתכשיל, דודאי יש
ששים בתכשיל, יוכלעיל סימן ק"ט [מ"ק בן ריבש ביבש שנכטל
ברוב מותר לנטלו אפילו לכחילה בששים לכולי עלמא, וכן ליש
פוסקים מותר אפילו בלא ששים, ע"ש. ועוד, דלא שייך כאן מבטל
איסור לכחילה כיון דספק הוא אם
יש כאן שום איסור, וכדלעיל סימן
פ"ד ס"ק ל"ח וסימן קט"ו ס"ק
כ"ח. וכו', דיש לומר דהרשב"א לא
היה נוהג אלא בכרכוס שהוא למ,
ואם כן גם החוטי נשר יבש לא היו
יבשים לגמרי, ואם כן הם נחמשים
טעם, אבל בארצות האלו שהכרכוס
הוא יבש כעץ אם כן אפילו ימלא
חוט נשר יבש לית לן בה, וכמו
שנכתב לעיל סימן פ"ו סוף
סעיף י' בהג"ה גבי עור הקיבה
שנתיבש כעץ בענין דלית בה
לתלותיה שרי. ואף דיש גם כן לפעמים כרכוס רעוב ולא, וזה מחמת
שהיה מוגה במקומות הקרים ורטובים, ואפשר מחמה היה יבש
כעץ. וכו' לומר דדוקא הרשב"א היה נוהג לפי שהיה יודע בודאי
שהיו מערבים בו חוטי נשר יבש בענין שהיה בו חשש איסור, אבל
האידנא מאן לימא לן שמערבים בו בענין שהוא אסור, דלמא אין
מערבים בו כלל, ואחוקי איסורא לא מחזקינן. וכו', דאפשר דהרשב"א
היה יודע שהמוכרים הכרכוס לא היו אומנים, אבל האידנא שידוע
שהכרכוס שנה מהארצות שגדל שם שאומנים גדולים עושים אותו,
ואומן לא מרע נפשיה כדלעיל סעיף ה' [ונגהג]. ועוד, דידוע שיש
זומן הזה הרבה כרכוס שהוא בדוק וצורר יושאין בו שום חוטי
[בשר יבש] :

קמו א ואין ישראל רואהו אסור כו'. לא שנה חלבו לנרנו
או לנורך ישראל, עור [עמוד כח] והסכמת הפוסקים, ופשוט
הוא: ב וישראל יושב במהוין. עין לקמן ס"ק ח':
בשעת חליבה. יאומות ז"ל [ב"ה שם ד"ה ומ"ש לפיך]

יד אפרים

קמו [דבר ד"ה א] הי"ב
שחלבו ג"ה. עין באר
היטב [מ"ק א]. ובחשבין
חלק ג' סימן קמ"ג חלב
שחלבו עובר כוכבים ואין
ישראל רואהו אינו כשום
הקנה ונדר, אלא ספקא

נקודות הדפוס

הוא [עמוד כח] והסכמת הפוסקים, ופשוט
הוא: ב וישראל יושב במהוין. עין לקמן ס"ק ח':
בשעת חליבה. יאומות ז"ל [ב"ה שם ד"ה ומ"ש לפיך]

הגהות והערות

טפס מההנהגה
ויראהמשהד"ך תל"ו, וכוין
נקודות הדפוס כ"ה ה'
קמו א] נכל הדפוסים וכן
אות ג נכרך הגולה
לקמן על חמיות יהיה לו דבר
טמא, וזאת ד' אין על חמיות
ישראל שמה יעמוד, ולפיט
סיקן ע"ש התבאר כצ"ל.
וגמלת בדפויד לא אין כלא
אות ד, ואולי מזה נגמט
הסיטוס:
ג] גם המן הנדרים עד

קמו א ואין ישראל רואהו אסור כו'. לא שנה חלבו לנרנו
או לנורך ישראל, עור [עמוד כח] והסכמת הפוסקים, ופשוט
הוא: ב וישראל יושב במהוין. עין לקמן ס"ק ח':
בשעת חליבה. יאומות ז"ל [ב"ה שם ד"ה ומ"ש לפיך]

קמו א ואין ישראל רואהו אסור כו'. לא שנה חלבו לנרנו
או לנורך ישראל, עור [עמוד כח] והסכמת הפוסקים, ופשוט
הוא: ב וישראל יושב במהוין. עין לקמן ס"ק ח':

בשעת חליבה. יאומות ז"ל [ב"ה שם ד"ה ומ"ש לפיך]

ע"ך אהם אברהיק"ש
קמו בתי א יושב כו'. וכל שהחלבו הולך לכפר לגנן, ככל מקום מהכפר שיש חשבי ליה יושב מנחון:
ביאור הגר"א

קמו א] [מ"ק א] שם אסור ירוב כו'. גמרא שם [בבבא זרה לה. בן: ב] אב יודע
בה. שם ולט, בן הויכו דמי אי כו'. ועיין באר הגולה ס"ק ג':

באר היטב
קמו א] גוי. בטור כתב לא שנה חלבו לנרנו או לנורך ישראל, [ע"ז ס"ק
א]. וכן הסכמת הפוסקים, [ע"ך ס"ק א]:

[ו] ועיין בה שכתבתי שם:

ג"ליון מהרש"א
קמו א] [ביתרית הסימן דין ה"ב שה"ב]. ואין לקנות כי אם ממי שהוחק בכשרות, ש"ך סימן קי"ט ס"ק ג', לא כרמז"ס [מאכלת אסותה ג. כה]. עיין משנת
חוט השני סימן ל"ד נדון גניבת צבת טובד כוכבים:

אוצר תפרישים

בני ישראל להיות יושב בצד עדרו, ונראה דעל כל פנים צריך הישראל להיות יושב,
דאף דליכא דבר טמא בעדרו, ככל בקום כיון דבעור אחר איכא דבר טמא, איכא
למיחש טמא יביא חלב טמא מן העדר אחר ויערב, לכך צריך להיות ישראל יושב
בצד העדר לפיכך ראי השטא, רק דהקושיא היא דהוא פשיטא. ולשיטת הגר"ח
דסבירא ליה דלא פלוג רבנן, צריך לומר דסבירא ליה האי דקאמר השי"ס אי דקבעי
ליה לגבייה הכי נמי, פירושו אבאי חקנו חכמים לאסור אף אי אוקי קא בוקים
ליה דליכא חשש תערובת חלב טמא, והיינו כשום דלא פלוג רבנן, כיון דרוב חלב
עובר לגבינתו ובעוטי דבעוטה בעי לככמא, לא הוי להו לאסור הרוב כשום פיעוט,
דעל רוב כשום הפיעוט לא שייך כלל למיטר כשום דלא פלוג רבנן, וכשני אי
דכפעי לגבינה כו'. פירושו אם רוב בעי לה לגבינתו אין הכי נמי דלא הוי אסורנו

הבזון כריסותיו
תוצג תכח אחריו כו' באל
אין כו' באל

(ג) פראותו כשהוא עומד. נראה דכל שכן דמהני כשהוא יולא ונכנס, דהא אפילו גבי שחיטת כוזבי מהני כשישראל יולא ונכנס כדליתא בפרק קמא דמולין דף ג' [פ"א], וכן כחוב נדרשה [פרשה אומ ג]: (ד) ולכתחלה צריך להיות כו'. דעה זו היא דעת ה"ר פרץ שזכרתי בסמוך [פ"ק נ], אלא

הישראל יכול (ב) לראותו בשעה שהוא חולב י (א) היה לו דבר טמא בעדרו והישראל יושב מבחוץ והגוי חולב ג לצורך ישראל אפילו אינו יכול לראותו כשהוא יושב אם יכול (ג) לראותו כשהוא (ב) עומד מותר ד שירא טמא יעמוד ויראהו י (ב) והוא שידוע שחלב טמא אסור לישראל: הגה (ד) ה"ר א' ולכתחלה צריך להיות הישראל (ב) במחילת החליבה ויראה בכלי שחולבין בו דבר טמא ז (ה) ונהגו להחמיר שלא יחלוב בכלי שדרכו של גוי לחלוב בו טמא נשאר בו לחמוצי חלב של גוי ח (ו) וי"ד מיהו

7. א"ש
ובדמפרש לה
שם:
ד"י טור עמוד 5

ציונים ארבע
עם ציונים מז
ק"ב (ה) אסור
הארץ כלל כ
א':
כ"ש (ג' דין 3):
כ"ש (ש"ח) (א"ש) וי"ד
ס"ח:

נקודות הב
כ"ש (ה"ד ד"ה א"א)
ז"ב ב"ר. ע"פ נס"ך
נחבאר הכ:

יד אפריו
דאורייתא כסוס
חלב טמא, וכבר ד
לאחר שחלבו הגבי
[בבלי] בעין ה"ו ז
כמו חלובין בו
טהורה. וגם יש לה
עירבו בידים הרבה
ועין שם (ח"ד)
הכשולש טור א' ע
הארץ בזה, ע
רבה שם [בבלי]
בין. ע"פ באר ה"ח
[ח] ובש"ח בע"ז
י"ד סיבן ק"ב

הגהות והב
ז' ט"ף ממהדורי
ת"א:
ה' ט"ף ממהדורת
ת"א:
ה"י נחש"ך נחש
נע"ך, ונראה
סוסר:

שנאסור והיתר הארוך נכלל מה דין א' הוסף עליה שיראה בכלי כו', כדמסיים רמ"א כאן. אלא שחממה לי מה שכתב רמ"א מיהו בדעבד אין לחוש לכל זה, דהלשון משמע דגם כהיה דבר טמא בעדרו קאמר הכי, דהא עלה קאי הג"ה זו, והא פשיטא אינו, ואפילו באין דבר טמא כחוב באיסור והיתר הארוך כלל מ"ה [שם] דאסור כי היכי דלא ליפוק חורבא מיניה, אלא צריך שיהא [שם] הישראל בשעה שהגוי

מתחיל לחלוב ויראה בכלי כו'. וגם לר"ת שכתב ב"י [עמוד ל ד"ה וכמו] בשם הגהת אשר"י [עבודה זרה פ"ג סימן מ ד"ה ישראל] בשמו דמחיר דעבדא א"ל לא היה שם ישראל כלל, דהיינו דוקא א"ל ידוע שהגוי חולב לבגין, כמו שכתוב בשמו באיסור והיתר הארוך [שם] דין ה' ובדרכי משה [אומ ג], אבל לא לאכול החלב. וכן כחוב בשערי דורא [סימן פג] בשם רש"י [מסר האורה ח"ג סימן פג] באין ישראל רואה אפילו אין טמא בעדר אסור, ופורץ גדר ישכנו נחש. ועל כן צריך לומר דרמ"א קאי ארישא דלא היה טמא, וקאמר דלכתחילה לא נקיל כדברי הטור ויהא די ביושב מחוץ לעדר ולא יראה החליבה כלל, אלא צריך לראות כו' כדברי ה"ר פרץ שזכרתי, ועל זה סיים דבדעבד אין לחוש באין דבר טמא א"ל לא ראה כלל אלא די בעומד בחוץ כו', אבל א"ל אין עומד בחוץ פשיטא דאסור אפילו דיעבד [אפילו] א"ל אין דבר טמא. ורמ"א סתם כאן דבריו, ויש מכאול לפני מאן דגרס ולא דייק. ולענין הלכה נראה דיש להחמיר ולאסור אפילו דיעבד ויכול שאין רואה הישראל מחילת החליבה אפילו באין שם דבר טמא:

בלשון אשכנז, אף על פי שהוא מיוחד להחליבה והוא דבר זנון ואינו חריף כלל, דיש לחוש שמה יהא בו מחחלה מעט חלב טמא ולא ירגיש בו הישראל, ובדעבד מיהו מותר החלב אף אם החליב העובד כוכבים באותו כלי שלו, רק שראה הישראל מחחלה בכלי, ואחר כך אפילו ילא ונכנס, עכ"ל, אלמא דאפילו דיעבד נענין שראה ישראל מחחלה בכלי. וכן משמע בסמ"ק (דף קי"ג ע"ב סימן רג) ושאר

ערך פ"ח פ"מהריק"ש

בזה הש"ס ובשיעורא רוצה לבין החלב נכשר, יש משרין אפילו לא ראהו חולב, כמקוה הנבנית אחר ניבון. ונראה לי הטעם, משום דדאי לא יסרך בו חלב עמא כיון שאינו עומד: ח"ב גוי לפני נדוקי, אם שמה הוא או אוכל ממנו מותר משום דקפדי לחלב עמא, ואפילו כמגע גוי בחלב קפדי מפני הטומאה, כל שכן על חליפין, ואם אין נדוקי שמה ממנו אסור, משום דלא חיישי אלפיה עובי. וע"פ סימן קר"ד [ע"ד לחם ספיף ו] דדין ה"ן:

ביאור הגר"א

[א] והוא שידוע כו'. טור [עמוד כח], דבלאו הכי לא מרתח: [ד] והנה וכתחלה כו'. ר"ל, אפילו ידוע שאין לו דבר טמא בעדרו, וכמו שכתוב לעיל שצריך יושב מבחוץ, ואסור [עבודה זרה] שם כשום איערובי, ולא עירובי ממש רהא אין דבר טמא שם, ועוד ולא חיישינן להכי כיון דאין מריות, אלא שאינו נוהר שלא ישתיר בכלי חלב טמא, וכמו שכתבו המרדכי [שם רב] תהוין וסמ"ק [סימן רג]: [ה] ונהגו כו'. נלמד מהג"ל [פ"ק ד], ור"ל אפילו רואה בחחלת החליבה:

באר היטב

(ב) פראותו. כחזק ה"ט"ו [פ"ק נ] אבל על כל פנים נענין שיטב מנחון נלד עדרו, כדי שיראה שלא ירגיש שם דבר טמא בשעת חליבה: (ג) עובד. כחזק ה"ט"ו [פ"ק ד] דאפילו יולא ונכנס מותר, כיון דטעמא דמירמת. אבל אם העובד כוכבים חולב לצורך עמא נריך לראות ממש בשעה שהוא חולב

חולב לצורך ישראל מותר כוה אם יכול לראותו כשהוא עומד: (ד) בתהי"ת. קאי אפילו ארישא, באין דבר טמא בעדרו, [ש"ך סי' ה]. וכחזק ה"ט"ו, מיהו דיעבד החיר ר"ת א"ל לא ראה מחחלת החליבה, והש"ך [פ"ק ו] השיג עליו וכחזק דאין ענינו לכאן, דר"ת לא החיר אלא בידוע שחלב

ציונים לרמ"א
 | ציונים מהש"ך
 טס דין ט. כסם שערי
 ז. סימן פ"ב בשם ר"ח
 י"א"י טס [הנהגת עשר]
 דורא לוח כן:
 יסוד והיתר האורז טס
 ז. זה טס:
 גהרות שערי דורא
 מחורא"י טס:

גהרות והערות
 סף ממהדורת א"ח
 טע"ז:
 יטו כירושלמי לוח:
 זסף ממהדורת ו"ן
 ט. וכן הגיהו לט"ו
 דגל מרובה כשלהן
 ד. מלפני השקל ולקושי
 מבר כן מ"ס:

(ה) קפון או קפנדה. בדרכי משה [סוף אות ח] כתב בשם איסור והיתר הארוך [טס דין ט] דהיינו כן חשע שנים: (ו) ואם חלבו גוים מקצת כו'. זה קאי על חולב בהמות ישראל ברפת שאחורי בית ישראל, ובהדיא מסיים טס בהגהת שערי דורא [לוח כן] ובדרכי משה [טס] חמנש חלב שחלבו גוי מבהמה שלו לא שרין כלל אלא טס: כן ישראל רואהו, מהר"א, עכ"ל:

פוסקים להדיא, ע"ש. וכן בד"ץ, לכיון חלבו שחלבו עובד כוכבים אסור משום שמה עירב בו חלב טמא, אס כן מה צדק שראה חמלה החליבה אס לא ראה בכלי, שמה [יש"י] טס חלב טמא בכלי קודם החמלה החליבה שיתערב אחר כך בשאר החלב. ונראה דגם הטור [עמוד כח] והמחבר שכתבו ישראל

(י) בדיעבד ואין לחוש לכל זה וי"ו ושפחות שחולבות בבהמות בניית ישראל י או צדיר שלהם כל מקום שאין בית גוי מפסיק ואין לחוש לדבר טמא מותר אפילו לכתחילה להניח אותן לחלוב אף על פי שאין טס ישראל כלל דמאחר שהוא בניית ישראל או בשכונתו אין לחוש לדבר טמא י"א אכל אס בית גוי מפסיק נר"ך להיות (י) ישראל טס כאלו חולבות בניית גוי [ח"י] ואפילו ישראל (ה) יב (י) קטן או קטנה מועילים דהגוי מרפת לפנייה (ו) יג וי"ו וטס חלבו גוים מקצת בהמות ולא היה טס ישראל ואחר כך בא ישראל אל האחרים עכשיו בזמן הזה שאין חלב דבר טמא מניו כלל מותר

יושב מנחוך, כוונתם שהוא בענין שאין לחוש בו שיתערב בו מחמלה דבר טמא, והיינו שראה מחמלה בכלי, ומה שכח האיסור והיתר הארוך דקני ציולא ונכנס אחר כך, כן הוא כקמ"ק טס, ומשמע דאפילו חלבו העובד כוכבים ללרבו קני ציולא ונכנס, דטעמא דיוולא ונכנס לא הוה משום מירחא לחוד, אלא משום לכיון דיודע שאין דבר טמא

בעדרו, אף על גב שאין יכול לראותו בשעה שהוא חולב, ליכא למיחש לשום זיוף, אלא שינא העובד כוכבים מעדר וי"ף, וכיון שיוולא ונכנס ורואה שאין העובד כוכבים יולא מהעדר סני. וכן מוכח בט"ס בעבודה זרה דף ל"ט ע"ב [דבדליכא דבר טמא בעדרו והישראל יושב מנחוך, אפילו אינו יכול לראותו כלל בשעה שהוא חולב מותר, מטעמא לכיון דישב מנחוך הרי רואה שאי אפשר לוייף, וכן משמע מדברי הטור והמחבר, ודלא כהפרישה סתף ב' שכתב טעמא דבענין ישראל יושב מנחוך משום מירחא: ט הבהמות בבית ישראל. עיין לקמן ס"ק י"ג: י או בדיר ש"הם. ובמורת חטאת טס [בממ"ס דין ט] כתב דלס הרפת הוא אחורי הבית אסור לכתחלה, אכל בדרכי משה [לוח ח] כתב במקנה אכל מהר"א [הנהגת עשר דורא סימן פ"ב אות כ] כתב שנוהגים היתר גם בזה, וכן כפטים בתורת חטאת טס מסקן לדברי מהר"א בסוף, וכן משמע מדבריו בהג"ה כאן שלא חילק בכך, וכן דעת מהר"ל [מטות וערות שלהן] סימן פ"ב [לוח ח], ע"ש: יא אב"י אס בית גוי מפסיק כו'. ובדרכי משה ובמורת חטאת טס דגם כפי האי גוונא מותר בדיעבד למהר"א, וכן פסק בסימנים טס, וכן נראה דעת מהר"ל טס: יב קפון או קפנדה. בני חשע שנים, תורת חטאת טס בשם איסור והיתר הארוך [כל מה דין ט]: יג ואם חלבו גוים כו'. לא ידעמי מאין הוליא הר"ב זה. ולא הבנתי סברתו, אס רואה לפסוק כמהר"א [הנהגת עשר דורא טס] דכתב דעכשיו לא שרין כלל דבר טמא, שאינו מניו, ולא אסר אלא חלב שחלבו עובד כוכבים מבהמה שלו ואין ישראל רואהו, והר"ב מירי בהמת ישראל, אס כן אפילו לא בא ישראל עד לאחר שנתחלבו כולם שרי מהאי טעמא. ואי סבירא ליה כאיסור והיתר הארוך [כל מה דין ט] דאפילו בזמן הזה אסור אפילו דיעבד כל שנית עובד כוכבים מפסיק, אס כן אפילו נחלבו מקצת הבהמות אסור. ונראה דמה שהכריחו להר"ב לחלק בין מקצת הבהמות לכולן הוא ממה שכח צדערי דורא סימן פ"ב דרבינו טס החיר לרבי אליעזר משנ"ץ שהיו לו רחלות חולבות ברפת שלו מאחורי ביתו והיתה שפתו הולכת וחולבת בלא ראיית ישראל, עכ"ל, ועלה כתב מהר"א דרבינו הג"ל דכן המנהג כרבינו טס, ובסימין פ"א כתב השערי דורא שרבינו טס הקפיד על אחד שהיו רחלתיזו אלא העובד כוכבים וטלה טס כמו בכל צדק לראות לחלבו ולא היתה מספקת לכל לשם עד שנתחלבו רובן או כולן, עכ"ל, וכן כתב הסמ"ג [לוח ק"ג מה, כן בשם ר"ם ומציאו צ"י [עמוד ל ד"ה וכמו], מזה ילא לו להר"ב דעד כאן לא הקפיד ר"ח אלא כשנחלבו רובן או כולן, אכל לא מקצתן. אכל באמת לא מסתבר כלל לחלק בזה בין כולם למקצתן, וי"א אלא נראה דאין הכי נמי דרבינו טס היה מקפיד אס לא באמת כמו רק אחר שחלבה מקצתן, ומעשה שהיה כן היה, וכן הוא נמשכות מהר"ם מרוטנבורק סימן רע"ו ורע"ז [דפוס פראג] דרבינו טס הקפיד אפילו נחלבו מקצתן כיון שלא היה מתחילת החליבה, ע"ש, והא דהחיר לרבי אליעזר משנ"ץ בדיר של ישראל שאני, דמסתמי העובד כוכבים, ועל זה בא מהר"א לומר דאף על גב דהשערי דורא כתב על דברי ר"ח דמכוער הדבר לעשות כן לכתחלה [וכן כתב באיסור והיתר הארוך סוף כלל מ"ה], מכל מקום כן המנהג הואיל ואין דבר טמא שנית, וקאחר ידבבהמת עובד כוכבים אפילו בדיר של ישראל [אסור] י, וכן משמע להדיא מדברי מהר"ל טס דלמהר"א מרזיחו בענין, בהמתו של ישראל ודיר של ישראל, ע"ש. וגם בתורת חטאת [בממ"ס] טס כתב בניית של ישראל מותר לחלבו פרוחיו אף כשאין

ביאור הגר"א
 [ז] ושפחות כו'. כמו ישראל יושב כו' בדירתה, וכן באן מירתת: [ח] ואפילו ישראל קפון כו'. עיין ב"י סימן ק"ל [עבוד קמו ד"ה כתב הרשב"א] בשם הרשב"א [ש"ח הפיחוטות להרשב"ן סימן קטן], וכן כתב המרדכי [עבודה זרה] פרק ב' [סוף]

פתיחי תשובה
 (ב) [ואפילו ישראל קפון כו' ב"י ברתת לפנייהם. עיין בספר חכמת אדם כלל ט"ז דין ד' שכתב דנראה לו אפילו אין העובד כוכבים יודע שאסור לישראל ולא שייך ברתת מכל מקום נאמן, דאין בו חשש אלא מרבנן שמה יהליף, וברבנן קטן נאמן. ואמרו בשם הגאון מה' יאסקי ז"ל שלא סמך על קטן, וצ"ע, עכ"ל. ולענ"ד דזה תליא באם חלב נאסר במנין שיחבאר ב"ס שאחר זה]:

באר היטב
 (ה) בדיעבד. והט"ו [ס"ק ד] כתב, ולענין הלכה נראה דיש להחמיר לאסור אפילו דיעבד כל שאין רואה הישראל חמלה החליבה, אפילו באין טס דבר טמא: (ו) ישראל. כתב בדרכי משה ובמורת חטאת דגם ככהאי גוונא מותר בדיעבד למהר"א, וכן נראה דעת מהר"ל, [ש"ך ס"ק י"א]: (ז) קפון. בני חשע שנים, תורת חטאת בשם איסור והיתר הארוך, [ש"ך ס"ק י"ב]:

ג"ליון בהר"א
 על זה אף כדארכייתא, ש"ך סימן ק"ח ט"ק ל"ג: [ה] [ש"ך ס"ק י"ב י"ג] נראה דאין הכי נמי דרבינו טס כו' רק אחר שהחליבה מקצתן. עיין גליון הט"ו ס"ק ד' [ס"ק ט]:

[ג] [ש"ך ס"ק ח] דבר ציולא דבר טמא בעדרו. כגון דלא שנית תמור או נמל. או שצדק העדר ואין טס טמא, שאונת רכ"ו סימן ע"ה [מ"ד סימן א"ף קטן]: [ד] [הנהגת עשר] אן קפון או קפנדה כו' ב"י ברתת לפנייהם. ואממ"ס

אוצר מפרשים
 ז [דעה ט"ז] אין לחוש. עיין ט"ז [ס"ק ד]. ואם הישראל עומד עליו לעת החליבה אך פלוג רבנן:

שו"ת הרדב"ז

חלק רביעי

זקוקין דנורא דנפקי מפום סמלל רברבין ה"ה האשל הגדול אשר ברמת, מרנא ורננא
איש אלהים נורא, הגאון הקדוש, אור הכהיר, המאיר ומוזהיר עיני חכמים בהלכה

רבינו הגדול דוד ׳ זמרא זלה"ה

[רבו של רבינו בצלאל אשכנזי בעל שיטה מקובצת ורביה של מרן קודש הקדשים רבינו
האר"י זלה"ה וי"ע]

ראש לגולה אריאל כי ממנו תוצאות חיים. נחל נובע מקור החכמה לתורה ולתעודה. לחמו נתן, מימי
נאמנים לתת לכל שואל. ולהורות לכל בני ישראל היה אור כשמש זורח על מימי התורה, נהרי הנמרא,
יאורי הקבלה, ואגמי המדרשים והיה קודש קדשים.

רבינו הרדב"ז ז"ל היה מיוצאי ספרד והיה מיישבת הנגיד רבינו יצחק הכהן שולאל [כמ"ש בתשובותיו סי'
תרמ"ד] חיבר שלשת אלפים תשובות. וספר יקר תפארת על הרמב"ם בכל מקום שלא נמצא מגיד
משנה. וס' מנן דוד עפ"י א"כ ע"ד האמת. וס' מצודות דוד מעמי המצות ע"ד האמת. וס' מכתם לדוד
פי' שה"ש ע"ד האמת. וס' דברי דוד על אהע"ז הנדפס בצירוף ס' הן יוסף לנכרו הר"ר יוסף זאמיר ז"ל:

ז"ל הר"ר יצחק עקריש בהקדמתו לשה"ש הנדפס בקושטנרנא, שהיה מגלות ספרד והיה עשר שנים בבית
הרדב"ז. וצא יצחק לשוה לספר מגדולת הרדב"ז אשר ראו עיניו. שהיה לו כתר תורה, לאור פלפולו ילכו
התולכים בחושך ותשובותיו לכל שואל מכל העולם. ובביתו ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד. וכתר
העושר אוצרות מרגליות ותרשיש וספיר. וכתר שם טוב עולה על גבהן. ושפט את ישראל במצרים
ארבעים שנה, ובירושלים ובצפת עשרים שנה. פניו כפני הארי אין לפניו לא עולה ולא משוא פנים ולא
מקח שוהר. לפניו יכרעו שרים נדיבים וישתחוו. ויהי ה' נוססה בו, והלך לעיה"ק ירושלים ת"ו לחוות
בנועם ה' ולבקר בהיכלו כי קדוש הוא במלאך ה'. ולא הונח לו מרוב המס המוטל עליו. והלך לעיה"ק
צפת ת"ו ושם היתה מנוחתו כבוד ז"ע.

נדפס לראשונה בליוורנו [שנת ה'י"ב] ע"י הרב הגדול מוה' אברהם גרלי' בעל ברית אברהם על הילקוט
שמעוני. ואח"כ מהמת העדר מציאותם נדפסו עוד הפעם בסדילקאוו שנת הקצ"ו בחמישה חלקים, אה"כ
נדפסו מהדש בווארשא שנת תרמ"ב ע"י המ' הר"ר אהרן וואלדען.

ועכשיו פנים חדשים באו לכאן. הנדפס בסדר חדש מהחל ועד גמירא, באותיות מאירות
עיניים, בתיקון אלפי טעויות שנשתרבו במשך השנים, בהכנסת כל ההשטמות מכל
הדפוסים למקומם, ובהוספת מאות תשובות חדשות מכתבי ידות אשר עין הדפוס
לא שזפתם, ואחרון חביב סידור הטפתחות בכל חלק על מכונו הראוי.

נדפס בירושלים עיה"ק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושישים וארבע ליצירה

שכתב שלא להעמיד
 ויטת נכרי כבר נהגו
 פי הריא"ף והרמב"ם
 ז למדנו מדבריו ז"ל
 הקיבה ונפקא מינה
 לאסור אפילו בדיעבד
 לה או אפילו בדיעבד
 עד שנחנן טעם בגבינה
 י כן בספר התרומה.
 ר"ת ז"ל וז"ל אבל
 יר רבינו תם אפילו
 יצא מן הבשר נעשה
 לומר דהיינו לומר
 עמיד בו החלב חוזר
 לו תאמר שאין רבינו
 יה או להעמיד בה
 וא חלב גמור. וכל
 דין חלב גמור עליו
 יל. וכן הוא במצרים
 זימצא בקיבה חלב
 ז הוא בצלול שבו.
 א"א בלא צחצוחי
 אין דרך להעמיד.
 יום או יומיים כתב
 לפי שכבוש הרי
 זלב הנמצא בקיבה
 ותר לבשל בו בשר
 זב"ם. ורש"י אסור
 קרוש שבה. ור"ת
 אבל הצלול שבה
 חלבה נאסר משום
 יתח וכן אם עמד
 העמיד בה גבינות
 לרש"י ז"ל אפילו
 א מסקנת הרא"ש
 ז"ל אלא בקיבה
 קיבת נבלה אוסר
 עמיד וכדכתיבונא
 לכות. הא למדת
 לחה בעורה או

נכבשה בעורה יום אחד דין אחד להם לדעת רש"י
 ז"ל אסורה משום בשר בחלב כפשטה דברייתא.
 ואם העמיד בה גבינות בנותן טעם דאיסורו משום
 בשר בחלב ואם אין בו נותן טעם האי לחודיה
 קאי והאי לחודיה קאי. ואם אין שם ע"א משערין
 בששים ומשערין בכל הקיבה שהכל נעשה חתיכא
 דאיסורא. ולדעת רש"י ז"ל האי דאמרין פירשא
 בעלמא הוא לאו מלשון פרש אלא כלומר הדבר
 המופרש מגופה וכדפרשינן. ולדעת ר"ת ז"ל הקרוש
 אינו נאסר כלל ואפשר לדעתו ז"ל דאפילו להעמיד
 בו מותר כיון שהוא פרש אינו נאסר אבל הצלול
 נאסר ואוסר. ולדעת הריא"ף והרמב"ם ז"ל שאנו
 נוהגים על פיהם במדינה הזאת לפש קרוש לפש
 צלול הכל הוא פרש ואינו נאסר ואם העמיד בה
 הגבינה אסורה בנותן טעם דהכו דלא לוסף עליה.
 ואין לנו לעשות כקולת ר"ת ז"ל שאין הפרש מקבל
 טעם מהבשר. וקולת הריא"ף לומר דכין צלול בין
 קרוש הכל פרוש הוא אלא הנכון כסברת ראבי"ה
 וספר התרומות שהם בעלי סברת הריא"ף ואפ"ה
 כתבו שאסורה להעמיד הגבינה בה. אלא במה
 שהחמיר לאסור לגמרי שרוב הפעמים אין נמצא
 שם ששים בזה אני רואה להקל וכדכתיבנא לעיל
 וכ"ש אם נמלחה קיבת נבלה בעורה דאיכא תרתי
 בשר בחלב וכשר נבלה שאעפ"י שהיא בעצמה
 מותרת לדעת הריא"ף והרמב"ם ז"ל אם העמיד בה
 גבינות אסורות ואפילו ככל שהוא. נמצאת למד
 כי מה שנהגו כמצרים על פי מקצת חכמים חדשים
 מקרוב באו טעות הוא בידם שהנכרי הממונה על
 מכירת הקיבה הולך למקום שחיתת העגלים של
 מריא והוא מקום מיוחד וקודם שיביאו העגל
 לשוחטו מלעיטין אותו שינוק בעל כרחו עד
 שתחמלא קיבתו ושוחטין אותו ויש לו חבית גדולה
 מלאה מים ומלח עזים, ולוקח הקיבה וקושר את
 פיה ומשליכה לתוך אותו חבית ועומד שם כל
 הימים עד שיבאו הקונים ויבאו הישראלים ומוכרים
 להם הקיבה ושופכים מה שבתוך הקיבות לתוך כד
 אחד ויקחו הישראלים כל אחד כפי מה שהוא צריך
 ועורות הקיבות ומוכרים לנכרים ובקיבה זו מעמידים
 הגבינות. ואני גערתי בהם ואמרו לי שעל פי חכם
 נהגו ככה, ושאלתי את פי הקדמונים ואמרו לי כי

בימי הנגידים שעברו לא היו עושים כן אלא היה
 הולך יהודי אחד נאמן ובשעה שהיו מוציאים הקיבה
 מבטן העגל היה שופך אותה לתוך הכד ותחתם פי
 הכד וחוזר ביום שני עד שימלא הכד ושוקל אותו
 ומביאו לביתו וכן היו עושים כל עושי הגבינה
 אמרתי להם דבר זה נכון ומותר אפילו לכתחלה
 לדעת הריא"ף והרמב"ם ז"ל והנמשכים אחריהם,
 וכזה ראוי לנהוג אעפ"י שיש מן האחרונים שאומרים
 שקיבת נבלה אין ראוי להתיר לכתחלה מ"מ רואה
 אני במקום הזה להתיר לכתחלה דאי לא תימא
 הכי לא יאכלו גבינה כי לא יספיק קיבת השחוטות
 לכל הגבינות וכ"ש שאותן עגלי מריא שלוקחין
 מהם הקיבה אין שוחטין אותם ישראל כלל והוי
 גזרה שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה. אבל מה
 שעושין עתה מחדש אסור הוא לדעת כ"ע אם לא
 יתפסו קוליה דמר וקוליה דמר וכבר גזרתי עליהם
 שיחזרו למנהג הראשון שהוא על פי הדין וההלכה
 ואם לא ישמעו בשלח הרבנן יעבורו ויכריזו על
 גבינתם שהיא אסורה. ולענין אם יהיה הגבינה
 אסורה בהנאה כשיש בה בנותן טעם כדין כשר
 בחלב הדבר ברור שאינו אסור בהנאה שאין איסורו
 מן התורה דדרך בישול אסרה תורה ואין כאן אלא
 איסורא דרבנן ומותר בהנאה ולפי דרך זה אפילו
 נמלח בשר עם גבינה אין נאסר בהנאה וזה פשוט.
 והנראה לעניות דעתי כתבתי. שוב ראיתי להרמב"ם
 ז"ל תשובה בלשון ערב שהחיר להעמיד הגבינה
 לכתחלה בקיבת שחוטה שעמדה הקיבה בעור שלה
 עד שיבשה, והמחמיר תבא עליו ברכה:

סימן אלף קמו (נה)

שאלה עוד שאלת חלב שחלבו עכו"ם ואין
 ישראל רואהו ואין שם דבר טמא שיודע
 זה בבירור כגון שאין במקום לא גמל ולא חמור
 נקבה או כגון שהיה העדר בתוך הדיר ובדק
 ולא היה שם דבר טמא ויצא והביא לו הנכרי
 חלב מאותו הדיר אבל לא היה יכול לראותו
 חולב כלל השאלה אם גזרת החלב שחלבו
 עכו"ם היא כגזרת גבינת הנכרים דפסקו שאפילו
 במקום שמעמידין אותו בשרף אפ"ה אסור משום
 כיון שגזרו גזרו וכן בחלב או דילמא לא:

תשובה הדבר ברור כי הגבינה נאסרה במנין מהנך טעמי דאמרינן בגמרא אבל לא כן בחלב שחלבו נכרי שאסרו אותו משום חשש דבר טמא. תדע שאם היה יושב בצד העדר במקום שאם היה עומד היה יכול לראותו אעפ"י שיש בעדרו דבר טמא מותר ואם גזרה כללית היתה לא הוי מתירין כה"ג וכן נראה מדברי כל הפוסקים. אבל נמצא כתוב במדרכי עלה דהא דפרקינן בגמרא אי דליכא דבר טמא וכו' יש מוכחין מכאן שאם ברור לנו דאין בהמה טמאה בעדרו דמותר ליקח חלב מן העכו"ם אע"פ שאין ישראל רואהו וטעות הוא בידם דא"כ הול"ל אי דליכא דבר טמא בעדרו למה לי ישראל עומד בצד עדרו פשיטא דבעומד בצד עדרו סגי. ולדידי מיהא לא איריא כלל דלא מצי לאקשוויי הכי דבעינן עומד בצד עדרו משום גילוי אבל משום חשש דבר טמא לא חיישינן כיון שאין בעדרו דבר טמא. וכן הבנתי מתוך דברי התוספות. הילכך השתא דלא חיישינן לגלויי מותר הוא. וכן משמע מדברי רבינו פרץ ז"ל שהוא המחמיר מכולם וז"ל ואפילו אין דבר טמא בעדרו יש להחמיר להיות הישראל שם בתחלת החליבה פן יערב או ישים העכו"ם חלב טמא בכלי קודם שיבוא הישראל עד כאן. הא אי ליכא למיחש להכי מותר דאחזוקי איסורא לא מחזקינן ומ"מ מדברי כולם למדנו שלא היתה גזרה כללית. עוד נ"ל לפרש דמאי דפריך בגמרא פשטא אמאי אצטריך למתני הך ברייתא כולה ובכלל קושיא זו הוי ג"כ מאי ששנה יושב בצד העדר. כללא דמלתא דאם אין לחוש כלל לדבר טמא אפילו שאינו בצד העדר מותר. והנראה

לענין דכתבתי:]

סימן א"ף קמח (עו)

שאלה שאלת ממני על ענין מה שראית בפירוש רבינו יהונתן ז"ל לעירובין שכל השבות במקום הראוי לדיורה הוא חשוב כד' אמות וחוצה לו אלפים אמה לכל רוח ברוחב אותו מקום ששבת אם מעט ואם הרבה. ואם שבת במקום שאין לו אלא ד' אמות יש לו אלפים אמה לכל רוח ברוחב ד' ואם כלתה מדתו באמצע העיר אינו יכול להלוך אלא לאורך

מדתו אבל ברוחב אינו יכול לצאת חוץ לד' אמות ואם כלתה מדתו בסוף העיר בזה נסתפק הרב ז"ל כיון שכולה חשובה כד' אמות גם לרחבה ג"כ מהלך את כולה. או דילמא אפילו בזה נמי אינו מהלך לרחבה של עיר אלא ברוחב ארבע אמות כפי רוחב המקום ששבת בו וקשיא לך דמי ששבת במדבר ויש לו ד' אמות וחוצה להם אלפים אמה והלך אלפים אמה ורוצה לחזור למקומו ואינו מכיר מקום הנחת רגליו איך אפשר לו לצמצם שלא יטה ימין ושמאל מד' אמותיו. ותו דקיי"ל כרבנן דאמרי כל שובתי שבת יהיו כזה לכל שובתי שבת צריך פאות כמגרשי הערים. וכ"ת שנותנין כזה לכל שובתי שבת צריך פאות כמגרשי הערים. וכפת שנותנין לו אלפים על אלפים לכל קרן להשלים הפגימות וכמו שכתב הרב בעצמו ומניח קרן הטבלה של אלפים אמה כנגד קרן של ד' אמות נמצא א"כ שיכול להלך כל טבלה מרובעת של ד' אלפים וד' אמות שבזמן שהוא מהלך למזרח ד' אמותיו ונוטה לצד צפון או דרום עדיין הוא מהלך כאלכסון של ד' אמותיו ונוטה לצד צפון או דרום עדיין הוא מהלך כאלכסון של ד' אמותיו ואם כן איך יאמר הרב שאם כלתה מדתו בעיר שלא יהלך לרוחב העיר אלא כרוחב ארבע אמות ואם תאמר שלא נתנו לו הקרנות כדי שיוכל להלך את כל פגימת הקרנות אלא כדי למלאח הפגימות שיהיו אלפים אמה מרובעות שיהיה להם פיאות אבל בזמן שהוא מהלך לאחד מארבע הרוחות אינו מהלך אלא כרוחב ארבע אמות וכן כשמהלך לצד אחד מן הקרנות אינו מהלך אלא ברוחב ד' אמות ומאי דביני ביני אינו יכול להלך גם זה יש עליו גמגום והקושיא הראשונה קיימת. ולכן יאיר אותנו כ"ת במאור התורה ולך תהיה צדקה:

תשובה הנה שאלתך לא תפול אלא היכא ששבת במקום שאין בו אלפים על אלפים אבל אם יש בו אלפים על אלפים וכ"ש יותר אין שם מקום לספק זה שהרי בכל מקום שילך בתוך אלפים של תחומו הוא הולך כנגד בית שביתתו. אבל אם

שבת במקום צר אין נוחן רוחב מקומו אשר שבת אמה בין אם היה המקום יתר על רחבו כך נותנין אנשי עיר גדולה מהלכי אנשי עיר קטנה מהלכין פסיקתא קתני דאנשי עיר קטנה בין לאורכה וכלה בתוך תחום הגדול על הקטנה ברחבה ונמ תחום הגדולה לארכה ול מהלכין את כל עיר גדול אלא מהלכין לארכה ומהלכין לרחבה כרוחב הרבה. ולא נאמר כיון ע תחומי הקטנה לרחבה להלך את רוחב העיר רחבה אלף ואלפים לצני הרי חמשת אלפים ונמשך בעיר הגדולה וכלו בח של רוח מזרח של קטנה מן הצפון לדרום מובלי צפון ודרום שאין ברחבו אמה ונמצא שיכול להלך ולארכה עד חציה. לא פסיקתא קתני דאין אנ כל עיר גדולה לא לאורכי לארכה לצד מזרח עד מ כפי רוחב עירם הקטנה נותנין התחומין אלא לי ולרוב פשיטתו לא ראי מבואר זולת רבינו יהונתן עלה דהא דתנן נתנו ח מפסיד ומיהו בצפון ו כלום שאין לו למדוד י ששם תהא שביתתו לא אלא למזרח ולמערב יהונתן ז"ל. לפיכך מי י תוך אלפים של תחומ אינו הולך באותו חצי

סימן ע"ו [עב] גבי מה שכתב שם אמאי ממירין סלמות של עכו"ם דמקלמ מחמיצין בשמרים וכן כרוב מבושל כו' עד ז"ל דקומין במקום הקביעות ע"ש, ויראה שיש שם איזה חסרון לשון וטעות סופר בדבריו ע"ש: [בז] אקנות בהם בבתייהם כו'. והוא הדין בחנויות שלהם דלע"פ שפירש מן הבית להוליכו בחנות, מכל מקום חזר והוקצט ולא מקרי פריש אלא כשקונה מהעכו"ם שמסבבין בשוק למכור. ועיין לעיל סימן ק"י ס"ק כ"ח: [בז] המוריים כו'. המחבר קינר דניטס אלו: דע שמחבאר מן הגמרא [פגדה וזה נה, ג] שאל הביאו ממקום שהיין ביוקר למקום שהוא בזול מיד שהגיע לעיר צריך להעמיד שומרים עליו שלא יערצו עמו יין שהרי נכאין היין בזול, ומיהו לא מיישגין שהרות הולין הספינה למרחקים למקומות שהיין בזול, ומכל מקום אם ממקום שבה המוריים לכאן ידוע שגאמנע הדריך יש כפרים שם שהיין בזול, יש לחוש אולי נכנסה שם הספינה ועירצו במוריים, וולתי אם יש אהה עכוב שאותו דרך כגון הפסרת גלים וכיוצא שאלו ליכא למימש למידי, וכל זה נפעם ראשונה ושיייה שנתנו עליו מים לפי שעדיין הוא שמן ואפשר לתקון בלא יין, אבל מפעם שנייה ויליך כבר נכש וחי אפשר לתקן בלא יין, והיינו באומן, אבל מי שאינו אומן אפילו נפעם ראשונה אינו יודע לתקנו בלא יין ואסור לקנות ממנו, ואף אם היין ביוקר שהרי אינו יודע לתקן בלא יין: [בח] וכן אהפקידו כו'. עיין לקמן ריש סימן (ק"ח) [קיס]: [כט] היה נזהר מהברכות. נש"ך [פ"ק נה] האריך לחת טעם למה שנהגים עכשיו היטר בכרכום ע"ש:

דפריש מרובא פריש אכל אסור [בז] לקנות מהם (י) בנתיים דכל קבוע כמחנה על מחנה דמי: י"א [בז] המוריים (פירוש שמן של דגים, רש"י עבדה וזה נה, ב ד"ה המוריים) במקום שדרבן לתת לתוכו יין אסור ואם היה היין יקר מהמוריים פותר ובמקום שאין דרכם לתת לתוכו יין פותר לקנותו מהם [כח] וכן להפקידו אצלם ולשלחו על ידם:

יב הרשב"א [כט] היה נזהר (י) מהברכות מפני שבכל הארץ היא היו מולפים עליו יין הרבה וגם מערבים בו חומי בשד יבש:

סימן קמו
ד"ן חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו וגבינה וחמאה. וכו' ג' סעיפים:

א חלב (א) שחלבו גוי [א] ואין ישראל (ב) רואהו אסור שפא עירב בו חלב שפא היה חולב בביתו וישראל יושב מבחין אם יודע שאין לו דבר טמא בעדרו פותר אפילו אין ישראל יכול לראותו בשעה שהוא חולב היה לו דבר טמא בעדרו והישראל יושב מבחין [ב] והגוי חולב לצורך (ג) ישראל אפילו אינו יכול לראותו כשהוא יושב אם יכול לראותו כשהוא עומד פותר [ג] שירא שפא יעמוד (ד) ויראהו והוא יודע שחלב טמא אסור לישראל: הגה [ד] ולכתחלה צריך להיות הישראל בתחילת החליבה ויראה בכלי שלא היה בכלי שחולבין בו דבר טמא [ה] ונהגו להחמיר שלא יחלוב בכלי שדרכו של גוי לחלוב בו שפא נשאר בו לחומי חלב של גוי [ו] מיהו נדענד אין לחוש לכל זה ושפחות שחולבות הנהמות בנית רואהו אפילו אין בהמה טמאה נדיר אסורה ללא ליפוק חורבא מינה ופורך גדר שכנו נמשך כן פסק רש"י "עכ"ל. וכי דייקת בה שפיר אין זה מחזור כלל, נדודאי חלב של גוי לא אסרוה אלא היכא דאיכא חשש במילתא משום הערובת חלב טמא הא לאו הכי שרי, ונדע דהא בגמרא [פגדה וזה נה, ג] אמתימין דקחתי ואלו מותרין נאכליה חלב שחלבו גוי וישראל רואהו אמרינן מנינא להא דחתי רבנן יושב ישראל נכד עדרו של גוי וגוי חולב לו ומביא לו ואינו חושש, פירוש ומדקחתי יושב נכד עדרו של גוי מכלל שאינו רואהו חולב, ועוד אי נרואהו חולב פשיטא מחמיצין היא, ופריך היכי דמי אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא דשרי אף שאינו רואה כלל ואי דליכא דבר טמא בעדרו אמאי, ומשני לעולם דליכא דבר טמא וכי קאי חזי ליה וכי יחיב לא חזי ליה, מהו דמימא כיון דמיני לא חזי ליה נישחש דילמא מימא ומערב ביה קמשמע לן ללא, ושמעין מהכא ללא אסרו חלב גוי אלא כשיש חשש מתערובת חלב טמא, דהא נדליכא דבר טמא בעדרו החירו אף שאינו רואה כלל החליבה לא עומד ולא יושב, ואף כשיש דבר טמא בעדרו החירו אף שאינו רואהו חולב כל שיכול לראותו שאין שם חשש תערובת משום דמירכת, ואם

סימן ע"ו [עב] גבי מה שכתב שם אמאי ממירין סלמות של עכו"ם דמקלמ מחמיצין בשמרים וכן כרוב מבושל כו' עד ז"ל דקומין במקום הקביעות ע"ש, ויראה שיש שם איזה חסרון לשון וטעות סופר בדבריו ע"ש: [בז] אקנות בהם בבתייהם כו'. והוא הדין בחנויות שלהם דלע"פ שפירש מן הבית להוליכו בחנות, מכל מקום חזר והוקצט ולא מקרי פריש אלא כשקונה מהעכו"ם שמסבבין בשוק למכור. ועיין לעיל סימן ק"י ס"ק כ"ח: [בז] המוריים כו'. המחבר קינר דניטס אלו: דע שמחבאר מן הגמרא [פגדה וזה נה, ג] שאל הביאו ממקום שהיין ביוקר למקום שהוא בזול מיד שהגיע לעיר צריך להעמיד שומרים עליו שלא יערצו עמו יין שהרי נכאין היין בזול, ומיהו לא מיישגין שהרות הולין הספינה למרחקים למקומות שהיין בזול, ומכל מקום אם ממקום שבה המוריים לכאן ידוע שגאמנע הדריך יש כפרים שם שהיין בזול, יש לחוש אולי נכנסה שם הספינה ועירצו במוריים, וולתי אם יש אהה עכוב שאותו דרך כגון הפסרת גלים וכיוצא שאלו ליכא למימש למידי, וכל זה נפעם ראשונה ושיייה שנתנו עליו מים לפי שעדיין הוא שמן ואפשר לתקון בלא יין, אבל מפעם שנייה ויליך כבר נכש וחי אפשר לתקן בלא יין, והיינו באומן, אבל מי שאינו אומן אפילו נפעם ראשונה אינו יודע לתקנו בלא יין ואסור לקנות ממנו, ואף אם היין ביוקר שהרי אינו יודע לתקן בלא יין: [בח] וכן אהפקידו כו'. עיין לקמן ריש סימן (ק"ח) [קיס]: [כט] היה נזהר מהברכות. נש"ך [פ"ק נה] האריך לחת טעם למה שנהגים עכשיו היטר בכרכום ע"ש:

דפריש מרובא פריש אכל אסור [בז] לקנות מהם (י) בנתיים דכל קבוע כמחנה על מחנה דמי: י"א [בז] המוריים (פירוש שמן של דגים, רש"י עבדה וזה נה, ב ד"ה המוריים) במקום שדרבן לתת לתוכו יין אסור ואם היה היין יקר מהמוריים פותר ובמקום שאין דרכם לתת לתוכו יין פותר לקנותו מהם [כח] וכן להפקידו אצלם ולשלחו על ידם:

יב הרשב"א [כט] היה נזהר (י) מהברכות מפני שבכל הארץ היא היו מולפים עליו יין הרבה וגם מערבים בו חומי בשד יבש:

סימן קמו
ד"ן חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו וגבינה וחמאה. וכו' ג' סעיפים:

א חלב (א) שחלבו גוי [א] ואין ישראל (ב) רואהו אסור שפא עירב בו חלב שפא היה חולב בביתו וישראל יושב מבחין אם יודע שאין לו דבר טמא בעדרו פותר אפילו אין ישראל יכול לראותו בשעה שהוא חולב היה לו דבר טמא בעדרו והישראל יושב מבחין [ב] והגוי חולב לצורך (ג) ישראל אפילו אינו יכול לראותו כשהוא יושב אם יכול לראותו כשהוא עומד פותר [ג] שירא שפא יעמוד (ד) ויראהו והוא יודע שחלב טמא אסור לישראל: הגה [ד] ולכתחלה צריך להיות הישראל בתחילת החליבה ויראה בכלי שלא היה בכלי שחולבין בו דבר טמא [ה] ונהגו להחמיר שלא יחלוב בכלי שדרכו של גוי לחלוב בו שפא נשאר בו לחומי חלב של גוי [ו] מיהו נדענד אין לחוש לכל זה ושפחות שחולבות הנהמות בנית רואהו אפילו אין בהמה טמאה נדיר אסורה ללא ליפוק חורבא מינה ופורך גדר שכנו נמשך כן פסק רש"י "עכ"ל. וכי דייקת בה שפיר אין זה מחזור כלל, נדודאי חלב של גוי לא אסרוה אלא היכא דאיכא חשש במילתא משום הערובת חלב טמא הא לאו הכי שרי, ונדע דהא בגמרא [פגדה וזה נה, ג] אמתימין דקחתי ואלו מותרין נאכליה חלב שחלבו גוי וישראל רואהו אמרינן מנינא להא דחתי רבנן יושב ישראל נכד עדרו של גוי וגוי חולב לו ומביא לו ואינו חושש, פירוש ומדקחתי יושב נכד עדרו של גוי מכלל שאינו רואהו חולב, ועוד אי נרואהו חולב פשיטא מחמיצין היא, ופריך היכי דמי אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא דשרי אף שאינו רואה כלל ואי דליכא דבר טמא בעדרו אמאי, ומשני לעולם דליכא דבר טמא וכי קאי חזי ליה וכי יחיב לא חזי ליה, מהו דמימא כיון דמיני לא חזי ליה נישחש דילמא מימא ומערב ביה קמשמע לן ללא, ושמעין מהכא ללא אסרו חלב גוי אלא כשיש חשש מתערובת חלב טמא, דהא נדליכא דבר טמא בעדרו החירו אף שאינו רואה כלל החליבה לא עומד ולא יושב, ואף כשיש דבר טמא בעדרו החירו אף שאינו רואהו חולב כל שיכול לראותו שאין שם חשש תערובת משום דמירכת, ואם

כתבו [הטוקסין] ו"ל וברור הוא: [ב] והגוי הולב צורך ישראל כו'. ויראה שיש שם איזה חסרון לשון וטעות סופר בדבריו ע"ש: [בז] אקנות בהם בבתייהם כו'. והוא הדין בחנויות שלהם דלע"פ שפירש מן הבית להוליכו בחנות, מכל מקום חזר והוקצט ולא מקרי פריש אלא כשקונה מהעכו"ם שמסבבין בשוק למכור. ועיין לעיל סימן ק"י ס"ק כ"ח: [בז] המוריים כו'. המחבר קינר דניטס אלו: דע שמחבאר מן הגמרא [פגדה וזה נה, ג] שאל הביאו ממקום שהיין ביוקר למקום שהוא בזול מיד שהגיע לעיר צריך להעמיד שומרים עליו שלא יערצו עמו יין שהרי נכאין היין בזול, ומיהו לא מיישגין שהרות הולין הספינה למרחקים למקומות שהיין בזול, ומכל מקום אם ממקום שבה המוריים לכאן ידוע שגאמנע הדריך יש כפרים שם שהיין בזול, יש לחוש אולי נכנסה שם הספינה ועירצו במוריים, וולתי אם יש אהה עכוב שאותו דרך כגון הפסרת גלים וכיוצא שאלו ליכא למימש למידי, וכל זה נפעם ראשונה ושיייה שנתנו עליו מים לפי שעדיין הוא שמן ואפשר לתקון בלא יין, אבל מפעם שנייה ויליך כבר נכש וחי אפשר לתקן בלא יין, והיינו באומן, אבל מי שאינו אומן אפילו נפעם ראשונה אינו יודע לתקנו בלא יין ואסור לקנות ממנו, ואף אם היין ביוקר שהרי אינו יודע לתקן בלא יין: [בח] וכן אהפקידו כו'. עיין לקמן ריש סימן (ק"ח) [קיס]: [כט] היה נזהר מהברכות. נש"ך [פ"ק נה] האריך לחת טעם למה שנהגים עכשיו היטר בכרכום ע"ש:

(ג) בכתיהם. והוא הדין אם העכו"ם המוכרים יש להם חנויות הרי נעשה קבוע בחנויות שלהם ולא אמרינן כל דפריש מרובה פריש אלא כשהעכו"ם הולך לשוק

באר היטב למהר"י טיקטין
חולב שלא יערב בו דבר טמא כיון שיש דבר טמא עמו בעדרו, ש"ך [פ"ק ג]:
(ד) ויראהו. והוא הדין דסגי' יוצא ונכנס, ש"ך [פ"ק ד] ט"ז [פ"ק ג]:

להורות כפי צרכו
הוצאת מחן מחן חיון תלמי
חבון, כוונת

היה דין חלב בגבינה של גוים היה לנו לאסור כל חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו אף דליכא חשש מערובת משום לא פלוג, אלא ודאי כדלמחן: ובטביציו למדין שדינו ממש כדן מוריים של גוים שאסרוהו משום מערובת יין ואם היין ביוקר שרי, הכי נמי אם חלב טמא אינו נמצא בתמקום אחד, או שנמצא אלא שהוא יותר ביוקר מהלב טהור,

אין לאסור שם חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו אלא מותר ליתן ולקנות מהגוים חלב שלהם. וכן מלאחי להרדב"ו בחשובה בסיומן ע"ה (נהק ד אף קמו) כדברי ח"ל, עוד שאלת חלב שחלבו נכרי ואין ישראל רואהו ואין במקום דבר טמא, או כגון שהיה העדר בחוך הדיר ובדק ולא היה שם דבר טמא, ואלא והציא לו הנכרי חלב מאותו הדיר, אבל לא היה יכול לראותו חולב כלל אם גורת החלב היא כגורת גבינת הנכרים או לא: תשובה הדבר ברור כי הגבינה נאסרה במין, אבל לא כן בחלב שחלבו גוי שאסרו אותו משום חשש דבר טמא. אבל נמצא כחוב במרדכי (עטעו זה רמז מחט) עלה דהא דפרישין בגמרא (סע) אי דליכא דבר טמא כו', יש מוכיחין מכאן שאם ברור לנו דאין בהמה טמאה בעדרו דמותר ליקח חלב מן הנכרים אף על פי שאין ישראל רואהו, וטעות הוא בידם דל"כ הוה ליה לאקשויי אי דליכא דבר טמא בעדרו למה לי ישראל עומד בצד עדרו, ולדידי מיהא לא איריא, דלא מלי לאקשויי הכי דבעינן עומד בצד עדרו משום גילוי, אבל משום חשש דבר טמא לא חיישינן כיון שאין בעדרו דבר טמא, הילכך השתא לא חיישינן לגילוי מותר, וכן משמע מדברי הרבינו פרך שהוא המחמיר מכולם ח"ל דלפילו אין דבר טמא בעדרו יש להחמיר להיות הישראל שם בחלבת החליבה פן יערב או ישם הנכרי חלב טמא בכלי קודם שיבוא הישראל ע"כ, הא אי ליכא למיחש להכי מותר, דלחזוקי איסורא לא מחזקינן עכ"ל. ואע"פ שכיון יפה בעיקר הדין לא נחזון ככוונת המרדכי, שהוא ו"ל היין שהמרדכי סבור דאף במקום דליכא למיחש להערובת כלל אע"פ כן צריך ראיית ישראל בכל גוונא משום דלא פלוג, וליתא שזה הפך הגמרא דנדליכא דבר טמא בעדרו סגי ביושב ישראל בצד העדר אע"פ שאינו רואה כלל החליבה. ולדעת המרדכי והרב הנזכר שוין בעיקר הדין והכי פירוש המרדכי, יש מוכיחין מכאן דכשאין בהמה טמאה בעדרו שמוטת ליקח חלב ממנו אע"פ שלא נמצא שם כלל ישראל בשעת החליבה ולא חיישינן שמא הביא חלב טמא ממקום אחר ועירב עמו זה, והיינו דפרץ בגמרא אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא, ויובש ישראל בצד עדרו דקחתי לאו דוקא, אלא אורחא דמילתא נקט שכן דרך הישראל ליתן לעדר לקנות חלב מן הגוי וישב שם בצד העדר בעוד שהגוי חולב לו, ואין הכי נמי שאף שמצא שחלבו הגוי כבר שמוטת ליקח ממנו, והכי דייק סיפא דקחתי ואינו חושש כלומר דלא חיישינן שמא הביא מנחוך ועירב, דאי תיירי ביושב בצד העדר לשמור שלא ילך הגוי חוזה ויביא חלב טמא, מאי חששא איכא דקחתי ואינו חושש, פשיטא שאין לחוש לו לשום דבר, ועם כל זה כתב המרדכי שטעו, דל"כ לא היה לאקשויי פשיטא שנראה שלא יש קושיא אלא שהדין פשוט, ואדרבא הוה ליה לאקשויי אמאי צריך שיהיה הישראל עומד בצד העדר, אף שאינו עומד שם כלל מותר לקנות מהגוי, אלא על כרחך דעל כל פנים צריך שיהיה הישראל עומד בצד העדר לשמור שלא יביא חלב טמא מנחוך ועירב, והשתא ניחא דקמקשי פשיטא, דאי לכנסת הים מוכיחין מאי קפרינן פשיטא אדרבא טובא קמשמע לן דלא חיישינן שביבא מנחוך חלב טמא ועירב, אלא שיש ליישב בעדם דכבריתא לא הזכיר הך חדושה משמע דלא נחמה להאי דאדרבא יושב בצד העדר קחתי דמשמע איפכא

ישראל [ז] או בדיר שלהם כל מקום שאין בית גוי מפקין ואין לחוש לדבר טמא מותר אפילו לכתחילה להניח אותן לחלוב אף על פי שאין שם ישראל כלל דמאחר שהוא בבית ישראל או בשכונתו אין לחוש לדבר טמא [ח] אבל אם בית גוי (י) מפקין צריך להיות ישראל שם כאילו חולבות בבית גוי ואפילו ישראל [ב] (י) קטן או קטנה מועילים והגוי מרחת לפניהם [י] ואם חלבו גוים (י) מקצת בהמות ולא היה שם ישראל ואחר כך בא ישראל אל האחרים עכשיו בזמן הזה שאין חלב דבר טמא מצינו כלל מותר מיהו אם לא בא שם הישראל עד לאחר שנחלבו כולם הוה נחלב שחלבו גוי דאסורה אף על פי שאין דבר טמא בעדרו חלב של גוים [יא] אופרת (י) כלים שנחבשלה בהם כשאר איסור אף על פי שאינו רק ספק שמא עירב בה דבר טמא וכן גבינותיהם אבל לא תמאה שלהם אפילו במקום שנהגו בה איסור אינה אופרת הכלים שנחבשלה בה ולא מערובת שלה שאם נהעברה בהיחוד הכל שרי [יב] דלעיל גבי (י) פת של גוים ועיין לעיל סימן קי"ב חלב של גוים שנאסרה [יג] אינו מועיל אם יעשו אחר כך

שחלבו בלא ראיית ישראל כלל. וכן מלאחי המנהג פשוט פה אמשטערדאם וכן נהגיו חגי ג"כ וולת קצת יחידים הנוהרים בזה. אבל בעיר שנמצא שם חלב טמא אף שאין לאותו עכו"ם שקונה ממנו דבר טמא בעדרו, מכל מקום צריך לראות קודם החליבה בכלי אולי הניח שם חלב טמא, וגם צריך לראות כל החליבה מתחילה ועד סוף או ביצול וכנסת שם בעומד שם בצד העדר באופן שלא יוכל ליתן למקום אחר להביא חלב טמא לערבו עמו זה, הא לאו הכי אפילו בדיעבד אסורי ודלא כמור"ם בחומת טחאה [כלל פה דין ו]. והכי מסיק הש"ך [פ"ק ח] וכן באיסור והיתר הארוך מזוהר הפך מה שכתיב החומת טחאה בשמו וכמו שכתבתי לעיל [ד"ה מיהו], באופן שבעל חומת טחאה לא כיון יפה, אמנם אנו העמדתו הדינים על אמיחותן ובוריין בס"ד: [ז] או בדיר ש"הם. ואף אם הרפת אחורי הבית נוהגין היתר, וכן משמעות דברי ההגה כנראה שלא חילק וכן דעת מהרש"ל [מבנות סימן פה אה א], ש"ך [פ"ק י] : [ח] אב"ד אם בית גוי כו'. ומיהו גם ככהאי גוונא מותר בדיעבד, וכן כתבו [הפוסקים] ו"ל: [ב] קטן או קטנה. מדר שית עד בר עשר מהני לפי חורפת הקטן, שאם הוא חריף ביותר סגי בדר שית ואם אינו כל כך חריף בר שב או בר חמני או בר תשע או בר עשר, כל חד וחד לפוס חורפיה, כדליתא בפרק הניזקין [גיטין נב, א], ואיסור והיתר הארוך [כלל פה דין ח] דנקט בן ט' שנים לאו דוקא וחדל מייחיהו נקט: [י] ואם ח"ב גוים מקצת בהמות כו'. מסיק הש"ך [פ"ק יג] דלא מסתבר לחלק בין כולם למקצתם אלא כיון שהנהמות והדיר של ישראל בכל ענין שרי, אמנם מסיק הדרכי משה [אות א] כנס מהרא"י בהגה שערי דורא [סימן פה אות ב] דחלב שחלבו עכו"ם מבהמה שלו לא שרינן כלל אלא אם כן ישראל רואהו עד כאן. וכבר כתבתי בס"ק (י) [ז] דליכא דאין לחוש להערובת דאף חלב גוי שרי בכל גוונא: [יא] אופרת ב"ב.

ולא דמי לבשוילי עכו"ם דלעיל סוף סימן קי"ג, דשאני התם דעיקר איסורן מדבריהם, אבל הכא גזרו משום חשש איסור דאורייתא. והכי מחלק האיסור והיתר הארוך כלל מ"ה [דין ז]: [יב] בדר"ע"ש גבי פת ב"ב. משמע דתמאה רוב מיהא בעי תבשיל דמיהא דפת, ולפי זה גבינה של עכו"ם צריך ששים ואינה בטלה ברוב, וכן כתב הנמוקי יוסף בפרק הערל [יבמות ט, א] סיף דיבור ראשון דגבינה של גוים צריך ששים ופתן ובשוליהו בטל ברוב. ומיהו מה שכתב שם דתמאה נמי צריך ששים לא קיימא לן הכי דתמאה קיל מכולהו. ועיין מה שכתבתי לילוי דתיבות "וי"ו ו"א"י : [ז] ואינו מועיל ב"ב דוהא

תבשיל דתמאה נמי צריך ששים ופתן ובשוליהו בטל ברוב. ומיהו מה שכתב שם דתמאה נמי צריך ששים לא קיימא לן הכי דתמאה קיל מכולהו. ועיין מה שכתבתי לילוי דתיבות "וי"ו ו"א"י : [ז] ואינו מועיל ב"ב דוהא